

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28 — Cor.
Pe jumătate an 14 —
Pe 3 luni . . . 7 —
Pe o lună . . . 2:40

Pentru România și străinătate:

Pe un an . . . 40 — franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA
Strada Zrinyi Nrul 1/a

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțumite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fl.

Manuscriptele nu se in-
napoiază.

Câte-va adevăruri

Vom insista astăzi astăzi asupra unor adevăruri destul de cunoscute dar care, tocmai pentru că sunt prea cunoscute, pot fi scăpate din vedere, ceea ce ar fi un păcat de neertat, dată fiind importanța lor vitală pentru cauza căreia ne închinăm.

Aceste adevăruri trase din observarea dezvoltării popoarelor constituie însuși principiile care dominează viața neamurilor și se pot reduce la următoarele două mai însemnate:

I. *Un popor nu se poate conserva decât în măsura în care este stăpânit de anumii factori morali cari să lege sufletește pe toți fiii lui într-o solidaritate morală, în măsura adică în care constituie o unitate sufletească.*

II. *Un popor nu se poate dezvolta și manifesta alături cu alte neamuri și nu le poate rezista decât în măsura în care este organizat.*

Dacă un popor încetează de a constitui o unitate sufletească devine o masă inertă, brută, pornită spre descompunere. Diferenții membri care-l compun, stăpâniți de interese materiale, de tendințe individuale își caută fiecare rosturile personale, se pot perde în masa altor neamuri ca niște celule dezagregate pe care nici o forță de coeziune nu le mai ține legate de organismul căruia aparțin.

Și deasemenea:

Un popor care nu e organizat este un organism paralizat. El nu poate să reacționeze în nici un fel; funcțiunile lui de

vieată, de dezvoltare, de luptă nu au organe de manifestare. Rezistența lui este nulă. Un pumn de oameni îl pot stăpâni și exploata timp de secole.

Aceste adevăruri sunt atât de banale încât nu e nevoie de nicio argumentare. Dacă totuși cineva ar simți o asemenea lipsă, n'are decât să se gândească la trecutul neamului nostru.

Ceea ce a făcut că acest popor să înfrunte 18 secole de cumplită urgie și totuși să rămâie, a fost, solidaritatea sa morală care forma din el o unitate sufletească. Iar elementul cel mai activ al acestei unități sufletești au fost pe lângă vitregia situației sale, și particularitatea legii sale strămoșești, care unind, în virtutea eceleiaș credințe, pe toți fiii săi, în același timp îi separa de toate celelalte neamuri de credințe deosebite.

Toți aceia cari au ieșit din lăuntrul acestei unități morale, au fost mai curând sau mai târziu pierduți și fizicește pentru neam. Căci, un individ izolat nu-și poate conserva firea în sinul unei clase străine. Aceasta este o lege nemiloasă și ea lămu-rește taina dureroasă a disparițiunii nobilimei noastre. Nobilimea aceasta a dispărut pentru că elementele ei au intrat ca indivizi în clasa nobilimei străine

Și ori câți indivizi ar intra izolat în sinul unei clase, ei dispar fără a-i putea schimba înfățișarea și spiritul chiar când sângele i-l ar modifica cu desăvârșire.

Dar dacă aceste elemente care au eșit

din unitatea sufletească a neamului lor s'au pierdut, în schimb masa poporului, care a rămas în lăuntrul acestei unități sufletești, s'a conservat.

Iar ceea ce a făcut că acest popor, cu toate că a reușit să se conserve în masă destul de mare să nu se poată totuși validă politicește și să rămâie atâta vreme robul unor neamuri în minoritate, a fost lipsa lui de organizare.

Așa dar, din momentul în care un popor începe să se trezească la o viață proprie, din momentul în care simțul național care, în stare de instinct, dormitează în fiecare neam, se deșteaptă, devenind din element inconștient, forță conștientă, problema ce se pune pentru el are mai ales aceste două laturi:

Pe de o parte să dezvolte cât mai mult factorii de coeziune morală în sânul lui iar pe de altă parte să-și elupte cadre de organizație națională pentru cât mai multe din funcțiunile vieții sale publice, sociale și religioase.

Și dimpotrivă:

Problema ce se pune poporului, care voințe să stăpânească și să asimileze pe altul este: pe deoparte să-i împiedece organizarea; iar pe de altă parte să-i slăbească coeziunea morală. Paralel cu aceasta el va căuta să nimicească cât mai mult acele influențe morale cari țin pe acel popor sufletește izolat de sine, înlocuindu-l prin factori de afinitate.

Rigurositatea acestor exigențe este atât de fatală, încât toată viața neamului nostru, chiar atunci când asemenea reflecții nu se puteau naște în mintea generațiilor

AȘ VREA SĂ CÂNT...

Aș vrea să cânt, dar nu mai pot...

Privesc îndurerată

Gum mâna-mi tremură prelung

Pe harfa destrunată.

Și-aș vrea să plâng... câzând încet

O rouă argintată,

Să scoată razele soartei

Din jalea-mi picurată.

Ci nu mai pot să cânt, să plâng...

Și-atunci întreb: viață,

De ce ți-i rostu-atât de amar?...

Dar ea — îmi râde 'n față!

Menton I. 1912.

Vioara din Bilhor.

Informațiuni literare

1. Mihail Sadoveanu, *Un instigator* (Prețul lei 1'25)
2. B. Delavrancea, *Irinel* (Prețul lei 2'50)
3. E. Lovinescu, *Scenete și fantezii* (Prețul lei 1'25)

1. Dacă din volumul d-lui M. Sadoveanu eliminăm *Umbre ale trecutului*, care sunt literatură... pentru „Albina” și care adică ar avea cel mult rostul desigur neintenționat să despărțea cu lipsa lor de putere și interes, cu calmul lor odihnitor, două bucăți de putere și de patimă bine studiată: *Vidra* și *Rătăcirile lui cuconu Toderaș*, rămân treisprezece povestiri care se pot așeza în trei grupe.

Vidra și *Rătăcirile lui cuconu Toderaș* au înflorit dintr'o sferă, pe care dela început S. a studiat-o cu deosebită simpatie și eu cel mai mare succes. Este sfera iubirei nestăpânite, care nu moare decât la capătul unui trai istovitor, care nu se teme de nici o primejdie, deoarece nu mai vede primejdia; care trece prin trup ea un vifer. Și meșteșugul de-a ne încredința despre adevărul patimei este tot cel vechiu și neintrecut încă de nici unul dintre scriitorii noștri: Figurile se înființază dintr'odată, dintr'un condei, dintr'o săgetare de câteva vorbe plastice. Cetind pe *Vidra* observați și spațiul ce se dă persoanelor: morarul Iohan, cel descris amănunțit, pentru că și noi trebuie să-l simțim ne-simpatie; morărița ținută în schiță și dintr'o parte numai: a mișcărilor ce chiamă bărbăția;

povestitorul însuș, care nu-și spune decât ecourile acelor chemări și altfel se lasă în umbră. Distribuția aceasta norocoasă, instinctivă și meșteră a povestirii este mai puțin reușită, mai lipsită de concentrare, în *Rătăcirile lui cuconu Toderaș*, care a trebuit să imbulzească în câteva pagini întâmplări de câțiva ani. Aici rămâi deplin mulțumit de-o scenă fericită: masa lui Toderaș înainte de plecare la moșia din Teuceiu, după Agripina, (p. 159—161); nu în acelaș grad și de scena întoarcerii acasă după un an și jumătate de necredință (p. 165—166); și la urmă par'că nu te înșeli dorind ca povestirea să fi avut mai puțin loc pentru țigance și vrăjile lor greu de îmbinat cu chipul cuminte, curat al cucoanei Catinca*).

A doua grupă de narațiuni sunt descoperiri din lumea „oamenilor năcăjiți și umiliți și nebăgați în seamă”; din lumea celor ce ar putea veni „c'un buchet mare și frumos de flori de câmp, cu mirosul codrilor, cu lumina câmpurilor”, dar vin cu „ochii plini de suferință, cu sufletele pline de durere și ertare”; din lumea a cărei mângâiere este răbdarea și a cărei filosofie este neîncrederea.

* În treacă aș cere suprimarea unui rând, care a ajuns curat clișeu în novelistica noastră. Când ne face portretul simpatilor lor, autorii trebuie să spună că nimeni ca ele nu se pricepe la câte ceva. Aici la coptul pâinii — și (pâinea) era coaptă așa de bine, cum numai cucoana Catinca știa să coacă” (p. 143). De câte-ori nu ați citit astfel de „numai”, „numai”...?

ce ne-au precedat, s'au petrecut în cadrele lor.

Toate eforturile dușmanilor noștri au fost ca să împiedice ori ce început de organizare națională și toate generațiile neamului nostru au luptat pentru a-și asigura cadre de organizație națională.

Timp de sute de ani biserica noastră nu a fost recunoscută, nu a posedat nici o ierarhie, pentru că această ierarhie reprezentând o nevoie specific românească, nu putea fi împiedecată de a ajunge un organ de forță românească.

Nici un drept românilor ca naționalitate, toate drepturile, până și treptele tronului pentru românul care ieșea din unitatea sa națională. Aceasta a fost lozincă urmată cu o indeletnicire neînchipuită de dușmanii noștri.

Dar tot cu o asemenea îndărătnicie sutele de generații de dinaintea noastră au luptat spre a obține, începând cu cele mai fundamentale nevoi publice, organe naționale pentru trebuințele lor. Mai întâi popi de țară, apoi egumeni de mănăstiri prigoniți din loc în loc, apoi vlădici tolerați și tot așa pas cu pas, până la recunoașterea formală a ierarhiei lor religioase.

Dar mai cu seamă vizibilă începe să fie pentru noi această luptă din momentul în care a intrat în faza ei conștientă cu marea generație din prima jumătate a secolului trecut, ale cărei eforturi, ale cărei jertfe au avut de rezultat consfințirea autonomiei noastre culturale și începuturile de naționalizare administrativă și judecătorească de care ne-am bucurat un moment.

Cum stăm cu aceste două principii vitale pentru conservarea și dezvoltarea neamului nostru astăzi este, ceea ce ne vom încerca să lămurim în n-rul viitor...

N,

INTERNE

Ziarul „Neue Freie Presse” în contra lui Khuen. Ziarul „N. Fr. Presse” într'un articol se ocupă de tratativele contelui Khuen și între altele scrie următoarele:

„Șefii partidelor rezoluționiste au dovedit

Mie nu mi-a părut rău de niciuna din cunoștințele ce-am făcut aici, din grația lui S., și cred, că nici unui cetitor nu-i va părea rău, ci bine.

Ion Rusu Ungureanu, pribeagul miluit care uită tot răul și crede în frumusețea lumii lui Dumnezeu s'a plămădit filosoful suferinței, din avântul sfânt, pe care — în altă parte — călugărul dintr'un *poet și un filosof*, fostul magistrul îl poartă pe buze numai de dragul traiului bun ce i-l asigură. Lumea nu-i pune unul în locul altuia; poetul îi adună în cartea sa cu aceeași bunătațe.

Vin apoi birnicii, țărani cu pământul lor, care este fondul celor mai multe probleme: Un sâmbure, un subiect de tragedie mare este în partea primă a *Neîncrederei* — unde-i însă Anzengruber-ul românesc, să-l simțăm în toate adâncurile și să-l înfățișeze bucureștenilor dela „Teatrul Național”? Poate că aude cineva indemnul acesta? Ceilalți neîncredători sunt jehbarii, cari simt că au dreptate și văd că nu-i găsesc apărători. Intr' *Un meșter și oamenii lui* s'adună la oraș ceice cred, că „omul fără pământ nu-i om” și surprind aici cu multele meșteșuguri la care se pricup bine. O ironie ușoară, abia simțită, mai mult zâmbire deslușește cât de mult își iubeste S. „oamenii săi”. Instigatorul care a dat titlul cărții este Vasile Prună cel cu povestea despre boerul ajuns bivoli pe plug pe lumea cealaltă, ca răsplată, că se purtase rău cu bietii birnici. Cetiți numai și

până acum puțină înclinare de a ține seama despre nedumeririle Coroanei și de a lăsa ceva din pretenziunile lor de până acuma. Dar cont. Khuen-Hédervary nu este autorizat din partea Coroanei să treacă peste limitele stabilite de ea.

Părerile Coroanei este, că să se trateze numai despre aceea, că oare cu aprobarea partidelor să se facă o declarație din partea guvernului în înțelesul că reforma militară nu atinge drepturile existente ale parlamentului în privința recomandării recrutilor, ceea ce de altfel se asigură și în §-ul 13 al reformei militare.

Insă partidelor rezoluționiste nu sunt mulțumite cu atâtea. Ele voesc o stabilire precisă a drepturilor msjastice în privința chemării rezerviștilor supletori. Cu alte cuvinte: Ele voesc să zădărnicească voința Coroanei de a mai repeta încercarea făcută cu guvernul *Fejérvary*; ele voesc să împiedice Coroana, ca să numiască un prim-ministru care nu are încă majoritate, ci numai sperează că și-o va putea câștiga cu prilejul alegerilor.

Unui astfel de guvern să nu i-se dea nici bani și nici soldați, iar Coroanei să i-se ia ultimul drept ca să mai poată reține în serviciu pe soldații cari și-au împlinit acei trei ani de serviciu, și să mai poată chema la serviciu pe cele mai tinere trei clase ale rezervei supletoare.

Surubul care s'ar așeza în legea militară, în tot cazul ar creia în Ungaria un parlamentarism, care ar întrece pe cel englez.

Coroana nu se va învoi la așa ceva, deoarece prin faptul acesta ea ar lăsa din mâini conducerea armatei comune, și mai cu seamă, că parlamentul austriac nicicând nu ar vota o atare lege militară. Dacă cu toate acestea M. Sa monarhul s'ar decide să aducă această jertfă și nu și-ar da seama despre primejdii viitoare, toate silințele acestea ar fi zadarnice. *Partidele rezoluționiste n'au putut să arate până acuma calea pe care s'ar putea asigura capacitatea de muncă a camerei*. Obstrucția durează deja de nouă luni, insă până acum ea n'a putut să fie amuțită. Legea militară ar fi primejduită chiar și în cazul când s'ar permite o adaogere oarecare la ea.

Rezultatul tratativelor contelui Khuen în Budapesta nu va fi mai favorabil, decât rezultatul audiențelor din Viena.

Părerile ziarelor din Viena despre criza ungară. După părerea ziarului „Reichpost” în cazul când contelui Khuen nu i-ar succede să găsească o soluție sub condițiunile stabilite deja, este aproape sigur, că și alte personaje vor fi chemate în audiență la M. Sa. Fără îndoială e mai probabil, că acești bărbați, între cari și Lukács, vor prezenta M. Sale proiecte cu totul deosebite de ale bărbaților, pe cari s'a ascultat până acuma *Majestatea Sa*.

Ziarul „Zeit” este de părerea, că desarmarea obstrucției este posibilă numai în cazul, dacă con-

nu veți uita nici cum îi chiamă și pe ceilalți: Vasile Blană, Ion Bărlăanu, Toader Manolache Costan Gherasim, moș Avram din schitul Codrenilor, mult îndușătoarea văduvă Nastasia. Pentru ce nu-i veți uita? Pentru că aceiași artă îi zugrăvește, cu aceleași mijloace biruitoare.

Este drept că din când în când se ivesc câte o vorbă cu înțeles de protest social. Moș Avram se'ntreabă chiar „de ce să ție țăraniile legile, dacă nici cei mari nu le țin?” Și cei cari cred că au ace de cojocul „poporanștilor” încep a șopti că poetul a scăzut aderent al artei cu tendinți. Dar, pentru ce ar lipsi, de pildă, cuvântul lui moș Avram, care înțelege ce spune și știe și cui i-l spune și mai ales care *l-a spus*? Dacă adevărul, dacă verismul devine tendință, devie! căci el face parte din noi, din lumea noastră, pe care cine-o duce spre bine o duce.

— A treia grupă nu se alcătuiește din povestiri, ci din cercetări. S. cercetează locurile și oamenii pe unde și cu care a trăit al său deșteptător: Ion Creangă, scriitorul. Sunt trei schițe care puține lucruri pot spune. Mai bine par'că; mai mitic.

2. *Irinel-ul* d. D. este o „comedie” în trei acte. Locul acțiunii: București; timpul: 2875. Teza: Irinel, care-i fiica lui Mieluș și Iorgu, care-i nepotul lui Mieluș, tinerii veri ce se iubesc, ca mai îndrăzneată, el sfiișios, vor învinge frica boerului Taso Mieluș, care nu poate să zică „da” unde biserica zice „nu”?

Comedia încheie conflictul cu plecarea lui

tele Khuen ar încheia un compromis cu partidul justhst în privința sufragiului universal. Adecă, el ar trebui să rezolve în trei săptămâni, aceea ce el nu putu s'o facă în decurs de zece luni... Nu e sigur, și nu e nici probabil, că tratativele contelui Khuen să aibă vre-un rezultat pozitiv. Lui nu-i mai rămâne deci altă cale decât, că, ori să rămână și pe mai departe pe lângă pretențiunile ungurești, ori — să creieze un haos politic. Vre-mea pretinde însă, că politicianul naufragiat definitiv să fie înlocuit cu un urmaș nou potrivit.

Se va întâmpla așa, că numai ministrul care va rezolvi reforma electorală în Ungaria va putea fi ministrul care să rezolve și reforma militară.

Situația în Croația. Despotismul în Croația, introdus de banul Cuvaj la indemnul contelui Khuen, își are deja fructul său: coaliția sârbă-croată tot mai mult se apropie de adevărul naționalism și astfel programul desfacerei de către Ungaria cucerește tot mai mult teren.

Din articolele presei croate din Bosnia reiese — deoarece presa croată este strict cenzurată, — că în curând se va încheia o alianță între coaliție și partidul trialist de drept.

Ziarul „Hrvatski Dnevnik” din Serajevo, organul mitropolitului Stadler, între altele scrie următoarele:

„Croatii nu vor trimite delegați în parlamentul ungar și prin aceasta cercul de competență a parlamentului comun va fi oarecum limitat, așa fel, că el nici nu va putea decide în chestii comune. Fără îndoială printr'o ilegalitate oarecare vor sdrobi legea existentă, în momentul acela însă croatii își vor căuta prietenii în Austria, cari vor împiedeca ilegalitatea ce ungurii voesc s'o comită. Ungurii vor fi siliți apoi să pacteze cu croatii, de oarece altfel mașinăria monarhiei se va opri.”

Tovărășia Khuen-Lukács. Ziarul vienez „N. W. T.”, scrie următoarele: „Khuen-Hédervary și Ladislau Lukács vor lucra solidar la rezolvarea crizei. Ambii bărbați de stat sunt de acord asupra felului cum are să se rezolve criza și aceasta nu numai în principiu, ci o înțelegere desăvârșită e între ei chiar și în chestie de amănunt. Dacă Lukács ar fi invitat în audiență de M. Sa, atunci ministrul de finanțe fără îndoială s'ar expune pentru programul lui Khuen. Această solidaritate nu se referă numai la obiectul crizei. Lukács e de aceeași opinie cu Khuen și în chestiunea personală. Despre aceasta se vor convinge în timpul cel mai apropiat și acele cercuri politice cari au avut altă părere în această chestie”.

Cu alte cuvinte, dacă Khuen va sări în fântână, va face la fel și Lukács.

Păcat însă, că la această solidaritate numai unul singur s'a anunțat până acum.

Iorgu în străinătate și nu dă uici o indicație despre soluția lui. Cine va lua pe Irinel, inginerul pe care Mieluș i-l aduce, ca să nu se „amestece” sângele; ori ochii ei roșii vor învinge pe bătrânul Mieluș, care învinge pretutindeni, în toate întreprinderile, dar este, în tot decursul comediei, un bătut înainte de a începe lupta, când lupta o dă cu copiii săi?

Acest final semn de întrebare este precăut de o fabulă simplă, cu un comic ușor, abia trezit, nedestepțat cu putere, și de câteva ori chiar destul de obișnuit (Mitrică și Ion).

Lipsind din tot cursul comediei, a fost evident intenție să lipsească înfloririle stilului atât de bogat al lui D. Stilul îmbracă însă potrivit lumea ce umple comedia cu o viețată de bunătațe și cinste, de greșeli care sunt numai ușurințe: pricină de zâmbet potolit și duioșii ce abia adie.

3. *Scenete și fantezii*, adecă: două cувinte grecești admise în formă franceză.

Dacă coperta n'ar avea sub acest grecism franțuzit un portret, care stabilește identitatea autorului cu ael domn care este în adevăr literatul E. Lovinescu, aș fi crezut că s'a ivit al doilea E. Lovinescu, căci pe cel dintâiu îl cunoșteam *altul*, sau îl vreau *altfel*.

„Scenetele și fanteziile” sunt fructe necoapte; au câteva colorii; rar bat pe ici pe colo în copt, dar sâmburele negru al maturității lipsește.

Ca să împlinească doar coala a 10-a, s'a

Confesionalism

Impotriva acestui păcat național, care, în proporții diferite ne roade de sus până jos, dela înalți prelați, — o mărturisim cu durere — și până la opincă — împotriva acestei belele grele, de care parecă nu e chip să scăpăm, s'au ridicat de mult toți oamenii cu judecată sănătoasă.

Avem încă destui nenorociți dintre aceia cari sunt în primul rând greco-orientali ori greco-catolici — și numai în rândul al doilea români. Pentru mulți din aceștia școala din satul cutare e greco-catolică ori greco-orientală și la sfârșit e apoi și „română”. Invățătorul e al școalei greco-orientale ori greco-catolice — „române”. Tot asemenea bieții școlari și servitorul. Nu mai vorbim de arhiva școalei, de registre, de hărți, de tablă, de ceasornic... Toate sunt ale școalei greco-catolice ori greco-orientale „române”.

Toate pe pământul acesta românesc sunt cu cea mai mare grijă împărțite — la „greco-oriental” și „greco-catolic”; numai dușmanii noștri, ai școalei „greco-catolice” și „greco-orientale” **române** trăiesc toți deavalma în bună înțelegere și sunt, toți fără deosebire, servitorii credincioși ai ideii de stat — nici calvin, nici unitar nici catolic — maghiar.

Trebuie să te prindă mirarea, de unde atâta rătăcire și atâta persistență în această rătăcire — formală fie măcar.

Poate chiar învățătorului, căruia în adevăr i-e silă de această rătăcire națională, i-e teamă să nu fie bănuț de mai marii săi, că e prea puțin greco-oriental ori greco-catolic, și-și pune toată grija de a scrie și rosti după tipic numele școalei... Tot așa de altfel suntem siliți și noi în acest arti-

tipărit *Isvorul* și *Nourul*, care trebuie să fie scris de mult, deși autoral, foarte tânăr.

Restul este plin de figurimi frivole: Silvia care-i „și a mea și a ta” — iar ei sunt doi prietini buni; Tina, care dacă n'a fost într-o anume zi de curse a fost înainte și va mai merge încă la amicul bărbatului său; transparența Mimi, pentru care Coco se mută dela Iași la București; Critia și Venus din travestirea lui Homer. Nu scapă nici copila Meg, cea de opt ani, căreia Tonton cel de șizeci de ani îi aruncă vorba: „Ai început de pe acum, Meg!” Femeiștele acelea — nu Meg — sunt atât de lipsite de creier și de inimă, încât, dacă sunt așa, nu pot să ne intereseze. Dacă sunt așa, ce-l va fi îndemnat pe autor să prindă în proza sa astfel de cățelușe.

Am aruncat o vorbă: frivolitate. O repetez și în fața modului cum este travestit Homer și Iov. Linile generale sunt din cântecul VIII al Odiseei, în care Demodocos cântă despre Ares și Afodita, de „Invesește” pe Odiseu și pe toți Feacii. Cu travestia ei se va înveseli? Poate eicroniștii. Si pentru ce ael venerabil Iov trebuie adus în situația în care se află un câine ce-și caută prin păr purecii care-l mănâncă? Neputând să scape de purecii inventați de Satana, Iov se îndoește de Iahve, iar acesta trimite un înger să-i ea vieța!

Este de prisos să critic această carte. O constat numai scrisă pentru un public care nu-i cel ce mă cetește pe mine, în gazeta aceasta. Publicul acestei gazete nu trebuie să întrebe nici ce însemnează ultimul cuvânt din foiletonul meu: pe când putem aștepta dela S. Lovinescu nu Gamiani bucureștenese?

G. Bogdan-Duică.

col s'o scaldăm mereu între „greco-catolic” și „greco-oriental” și să nu scriem numele unei confesii fără celălalt și nu totdeauna același înainte, ori același înapoi — ca să nu se găsească vre-un cap triunghiular și să însinuie, cu răutate, că „Românul” e „organul partidului greco-catolic național român ori organul partidului greco-oriental român — și vice-versa — din Ungaria și Transilvania”. Numai după ce redactorii ziarului s'ar turci — de pildă — ar putea să scrie fără grija de a trezi bănuții în vre-un cap prea greco-oriental ori prea greco-catolic „român” — și vice-versa.

Dacă e însă vorba de acei cari sunt cu toată seriozitatea greco-catolici ori greco-orientali mai înainte de a fi români, apoi ei se pot împărți în două categorii distincte, foarte bine hotărnicite prin sorgintea greco-orientalismului ori greco-catolicismului lor „român” — și vice-versa.

Sunt cei bănuții de interes și cei bănuții de... sărăcia minții.

Prima categorie e foarte bine reprezentată în clerul nostru greco-catolic ori greco-oriental — dacă nu exclusiv — și mai vărtos sus decât jos... Din pricina aceasta unii dintre clericii satelor noastre nu se uită cu destulă dragoste spre Sibiu, iar alții spre Blaj, care are alături câmpia Libertății, care, slavă Celui de sus, e a bunnicilor noștri greco-orientali și greco-catolici.

Din pricina unor astfel de oameni, din ambele categorii, unele sate au școală greco-orientală și greco-catolică, în loc să aibă o școală ori la nevoie două școli *românești*, a căror conducere și întreținere fiind una, se poate realiza întotdeauna o îmbunătățire și o economie.

Pentru îndreptarea acestui rău mare, ale cărui urmări le-am simțit și le simțim, zilnic, ale cărui rezultate își produc efectul în vieța noastră politică și socială la fiecare pas, nu avem alt mijloc decât lumina pentru categoria rătăciților, iar pentru vinovați un tratament potrivit calității lor.

Fiindcă ori cât am regreta existența unor astfel de oameni în rândurile clerului nostru, ori ale intelectualilor noștri, în general, ne bucurăm și suntem recunoscători când ni se aduc la cunoștință fapte neiertate de confesionalism vinovat — menite să pună *confesiunea* mai presus de interesele naționale.

Glume

X... e de o gelozie ridicolă, gata să explodeze în orice moment.

Nevastă-sa îi zicea ieri:

— Dragă, trebuie să-mi cumpăr o rochie; nu mai am nimic ca să ies cu tine.

Numai decât X... încrunțând din sprâncene:

— Cu alte cuvinte ai ce-ți trebuie ca să ieși cu un altul?

La criticul influent.

— Dragă maestre, îți prezint cel din urmă volum al meu de versuri.

— Foarte draguț, în adevăr... (Aparte) cel din urmă... De-ar fi adevărat!

EXTERNE

Turburările din China. Ziarul rusesc „Ruskoje Slovo” anunță că vice-regele din Sviensi, generalul Silenung, s'a îndreptat cu o mare armată spre Peking spre a restabili dinastia Mandșu.

Șeful reacționarilor, Syandjoli, organizează o revoluție în Nord.

Agenția Westnik află că vestea răspândită în străinătate despre proclamarea republicei li este inexactă.

Guvernul local este în deplin acord cu guvernul central.

Domnește liniște deplină.

Agenția Stefani află din Peking cu data de 24 martie st. n. că ministrul Italiei a pus cazarma italiană din Tientsin la dispoziția contingentului rus de 400 oameni sosit aci pentru apărarea liniei ferate. Ministrul Rusiei a primit această ospitalitate.

Părerile presei engleze asupra sporirilor militare ale Germaniei. Ziarul „Morning Post” se ocupă de aproape de proiectul militar german și crede că e acum treaba Angliei să găsească un răspuns la cele două noi corpuri de armată proiectate de Germania.

Germania a mobilizat, în afară de presa sa, pe profesorii săi, și aceștia au declarat, că mai întâiu trebuie să fie făcută inofensivă Franța, fapt pentru care e nevoie de o sporire a forțelor militare, înaintea de a se începe o acțiune împotriva Angliei.

Aceste pretinse planuri ziarul „Morning Post” crede că vor putea fi zădărnice printr'o sporire a armatei de invaziune engleză dela 100.000 la 200.000 oameni.

Anglia are datoria de a veghia asupra libertății Europei.

Franța și sporirile militare ale Germaniei. Proiectul sporirilor flotei și armatei germane n'a surprins în mod deosebit cercurile guvernamentale franceze, de oarece corespund așteptărilor ministerelor de războiu și de marină din Franța.

Se asigură însă, că consiliul superior de războiu și consiliul superior al marinei se vor ocupa de aproape în ședința viitoare, cu noul proiect german, pentru a stabili în ce grad trebuie să se procedeze la o sporire a forțelor militare ale Franței.

Apropiata vizită a regelui italian în Rusia. Ziarul „Echo de Paris” anunță a fi aflat din sursă bineinformată, că regele Italiei va face în anul acesta o vizită țarului Rusiei.

Tratatul de pace la această vizită începușeră încă înainte de izbucnirea războiului. Călătoria fu apoi amânată.

Actualmente regele Italiei pune mare preț pe întărirea relațiilor amicale dintre cele două popoare.

Dupăcum se asigură în cercuri bineinformate punerea la cale a acestei vizite e accelerată acum prin atitudinea favorabilă a Rusiei față de Italia în timpul războiului italo-turec.

Inarmarea Franței. Vești sosite din Paris anunță că drept răspuns la proiectul militar al Germaniei ministrul de războiu al Franței în curând va depune în cameră un proiect militar, a cărui realizare va costa 700-900 milioane franci.

Se crede că camera va primi acest proiect mai ales, că membrii mai de seamă ai camerei sunt dispuși a aduce ori-ce jertfe, de această natură.

Guvernul a hotărât, disolvarea misiunii militare din Maroc și înlocuirea ei dela 1-lea mai cu armata șeriffilor. Comandantul acestui corp de armată va fi subordonat comandantului suprem al armatei din Maroc, care funcționează azi ca ministru de războiu al sultanului.

Alegerile în Grecia. Luni, au fost alegerile parlamentare în Grecia și s'au sfârșit cu biruința aderenților prim-ministrului Venizelos.

Rezultatul alegerilor e: 147 aderenți ai lui Venizelos, 3 alui Zaimis, 7 alui Mavromihalis, 8 a lui Rhallis și 8 independenți. Intre cei aleși este și fostul comisar în Creta: Zaimis, iar între cei căzuți fostul prim-ministru și conducătorul opoziției Rhallis.

În Grecia se fac alegerile parlamentare prin un scrutin de liste. În total se aleg 181 deputați, votarea este directă și universală.

Rezultatul acestor alegeri asigură rămânerea guvernului actual cu Venizelos în frunte, probabil pe timp îndelungat. Venizelos a avut pe toți conducătorii partidelor opoziției Rhallis care desfășurat o acțiune foarte sgitată contra lui. Deși influința personală a contrariilor guvernului, a fost foarte mare, Venizelos cu guvernul său a învins, și această învingere se datorește încrederei poporului grecesc. Prim-ministrul Venizelos a declarat, că în urma majorității, care i-a câștigat-o poporul, va fi în poziția de a putea sfârși munca începută pentru ridicarea țării sale.

Pericolul, ce s'ar putea naște din împrejurarea, că 69 deputați aleși pe insula Creta și aderenți ai comitetului revoluționar, voiesc să intre în parlamentul din Atena, Venizelos a delăturat dela sine, declarând, că în chestiunea aceasta va avea să hotărască curia. Se crede, că intrarea deputaților cretani în parlamentul grecesc va da prilej la demonstrații mari.

Rusia și Turcia la granița Persiei. Din o sursă competentă din Petersburg ziarul „Journal des Débats” primește știrea, că guvernul turcesc a trimis doi ofițieri înalți la Urmia, aflând de necesar, ca să controleze la fața locului, ca autoritățile localităților să implințau ordinele date de el. Amândoi ofițierii au plenipotență nemărginită, ca să destitue persoanele militare și civile, cari în privința administrativă sau militară ar fi comis fapte penibile contra Rusiei. Aceste măsuri le-a luat Turcia fiindcă dorințele Rusiei și pătrunsă de dorința ca dificultățile ivite la granița turco-persiană să dispară.

Alegerile din Turcia. Telegrama sosită din Constantinopol anunță că partidul june-turc în cele mai multe cercuri electorale a învins la alegerile delegaților. Din multe părți ale Turciei sosesc știri despre abuzuri comise cu prilejul alegerilor.

Știri sosită din Asia minoră asupra rezultatului alegerilor concordă în a spune că pretutindeni candidații comitetului june-turc au obținut majoritatea asupra candidaților acordului.

Seik-ul-izlam a lansat un apel în care oprește femeilor turcoace purtarea hainelor moderne și, conform dispozițiilor cuprinse în legile religioase, le provoacă să se prezinte numai cu voal des pe față în public.

Greva din Anglia. Pertractările dintre greviști și proprietarii de mine s'au întrerupt definitiv. Delegații greviștilor întruniți în consiliu acum pertractează despre aceea, că oare să recomande greviștilor reînceperea lucrului, sau ba.

După telegramele sosită mai în urmă delegații greviștilor dela minele de cărbuni nu au întrerupt încă pertractările cu proprietarii de mine, mai ales că pretensiunile lor sunt sprijinite și de guvern.

Mac Kenna, secretarul ministerului de interne a anunțat Camerei, că este de dorit a se continua pertractările referitoare la minimul de plată ce ar fi a se da muncitorilor de mine.

Camera, după discursul ministrului-președinte Asquith, a respins proiectul partidului muncitoresc, proiect, care dorește să statorească minimul de plată a unui muncitor în cinci shillingi pe zi.

S'a făcut cunoscut, că regele nu va asista anul acesta la „Prix-ul Grand National”, la cea mai renumită alergare de cai a anului. Într-o scrisoare, adresată lordului Derby, regele zice, că din cauza grevei minerilor îi este imposibil a părăsi anul acesta capitala.

Ministrul-președinte Asquith a fost primit în audiență azi la Maj. Sa regele, și — după cum se vorbește în cercurile bine informate — ministrul-președinte a prezentat demisia cabinetului. Regele nu a primit demisia, cu motivarea aceea, că situația creată prin greva minerilor un alt guvern cu atât mai puțin ar putea-o aranja.

Tulburările din Persia. Fratele exșahului Ali Mohamed, principele *Salard-ed-Dauleh* a refuzat a îndeplini cererea Angliei și Rusiei comunicată dânsului în formă de provocare, de a părăsi imediat teritoriul Persiei. Guvernul persan în conștientare cu Anglia și Rusia a trimis un detașament de 500 soldați în contra pretendentului de tron, care a devenit celebru prin cruditățile comise în contra partizanilor actualului regim.

În decursul retragerii în capitală a detașamentului trimis în contra partizanilor fostului șah, o droaie de răufăcători au început a jefui pe strade, atacând chiar și pe ruși. Patrulele rusești au restabilit ordinea. Partizanii fostului șah s'au retras și se crede, că vor primi amnestia promisă, mai ales, că între ei se află foarte mulți cari prevăd pericolul ce amenință Persia, ca stat, prin tutoratul inaugurat de Anglia și Rusia în timpul din urmă.

Tot din aceste motive și-au dat demisia șeful guvernamentului Horassan și comandantul suprem al trupelor persane.

Vase de război contra republicii Portugalia. Din Lisabona se telegrafiază: deputatul Nerazes a răspuns în ziarul republican „Lucta” la provocarea conducătorului regalității, a căpitanului Conceiro, ca Nerazes să-și publice documentele pe baza cărora republicanii au ridicat acuza contra regelui Manuel: că acesta ar fi cerut în ajutor vase de război dela Germania pentru ca să împedecă cedarea coloniilor portugheze. Nezares în răspunsul său declară, că documentele referitoare la aceasta tradare a regelui Manuel nu le poate da în publicitate din motive de o natură internațională, dar el asigură pe cuvântul său de onoare, că regele Manuel a cerut ajutor străin în contra republicii.

Sultanul Mulai Hafid și protectoratul francez. „Kölnischer Zeitung” anunță din Tanger, că sultanul Mulai Hafid nu voiește să iscălească contractul cu privire la protectoratul francez.

Se crede, că el mai curând va abdică, decât să se supună Franței. O mare indignare au cauzat pretențiunea ambasadorului Regnault, de a descinde în palatul sultanului. Sultanul ca să împedecă aceasta, a depărtat ușile și ferestrele palatului și a stricat padimentul saalelor, încât în palat e imposibil să locuiescă cineva.

Problema poporului de pe Jiu

Cu cât interes am cetit articolul „de pe valea Jiului” din nr. 45 a „Românului”, cu atât mai mare mi-a fost părerea de rău văzând, că acela pare a intenționa mai mult criticarea stărilor și conducătorilor de azi, decât meritul chestiei, și la tot cazul, articolul nu e scris de unul, care însuși s'a ocupat vre-odată de mântuirea poporului de pe Jiu.

Netăgăduit, poporul de pe Jiu se află într-o stare deplorabilă. După o viață așa zicând de nomazi, schimbările culturale de aici l-au aflat nepregătiti și, ca indienii din America, nu-i în stare să se susțină în împrejurările schimbate, în lumea nouă, ce s'a creat în jurul lui. A sărăcit materialcește, a decăzut moralcește.

Care e cauza? Lipsa de conducători? Nu-i vorbă: până acum 10—20 ani afară de preoți și învățători altă inteligență română nu era pe aici; iar preoții, învățătorii aveau pregătirea mai modestă a timpului.

Azi însă sunt destui preoți cu învățătură, oameni tineri, poți presupune despre toți, că nu-și bat capul cu interesele poporului? Oare n'ar fi predicând aceștia poporului? Oare nu s'au ținut, în interesul moral al credincioșilor, în anii din urmă misiuni populare mai în fiecare comună? Oare nu s'au zidit o mulțime de școli noi pe Jiu? Oare n'ar fi umblând foi, cărți poporului pe aici? În parohia mea umblă vre-o 10 „Libertăți”, vre-o 10 „Soli” dela Cluj, sunt vre-o 15 membrii ajutători

ai „Asociațiunii”. Așa cred că e și în alte comune.

E vorba însă, că primejdia e mare. Cu mult mai mare, decât ar gândi omul. Trebuie să se știe, că din partea stăpânirii se lucrează direct la nimicirea elementului românesc aici la graniță, ca să se vâre un ic între Ardealul românesc și între România liberă! „Intărirea elementului maghiar la graniță”: aceasta a fost deviza acțiunii de cărbuni a guvernului Wekerle. Spre acest scop lucrează guvernul atât direct, cât și indirect prin societăți private! Deci pe cât e vinovată negligența din partea românească, tot pe atât puterea cea mare dușmană neudă care lucrează împotriva noastră.

Privite lucrurile prin această prizmă, cred că va înceta orice judecător drept, cu învinuirile și va vorbi mai bine despre mijloacele de îndreptare. Orice acțiune însă mi-se pare foarte greu de succes în această inegalitate a puterilor!

Cel mai mare rău al poporului nostru e beția. Acesta l'au aflat stăpânitorii, de cel mai distrugător mijloc pentru ai noștri. Și nu s'au înșelat. Poporul de pe Jiu e cu totul în brațele alcoolismului. Un popor fără cultură, un popor cu viață de nomazi, fără locuințe omenești, fără hrană regulată, fără sate, ca alte sate, fără altă distracție decât beutura și crișma: cum să nu fie prins de această cursă? Ei, dar cum vei ajuta aici, d-le X? Cu predici, cu articoli de gazetă, cu bănci? Poporul nu de sărac pierde, căci pentru moșia ce o perde prin expropriere, capătă bani frumoși, dar nu se știe folosi de bani: îi dă toți pe gârla jidanului. Cu toate acestea stă, că cei mai mulți sunt îndatorați la bănci până în gât. E drept și aceea, că băncile străine lucrează cu dobândă foarte mare, trăgând și pelea de pe datornic.

Față de acestea „Ardeleana” ar putea lucra foarte mult, fiind cel mai solid institut. Aud însă, că ea adecă filiala ei încheie în Petroșeni bilanțul cu mai puțin profit anual. Care e cauza? Lucrează cu prea puțini oameni, ori altceva? nu știu.

Că nu s'ar lucra nimic din parte românească pe Jiu, e o nedreptate a se zice. Că multora poate mijloacele materiale nu le-au permis încă să se înscrie membrii fondatori ori pe viață la „Asociație”, ca să-și dobândească prin aceasta titlul de „neobosiți”, — e regretabil! Că d. avocat dr. Olar în ce relații se află cu d. dr. Kis Kálmán: are să o explice.

E interesant, că deodată cu X din Românilor se ocupă de problema poporului nostru din Jiu și fițuica ungurească Petrozsény és Vidéke. În doi numeri constată, că poporul nostru e un element anticultural, care nu e capabil pentru muncă industrială (înțelege: pentru a se face lucrător la societățile de mine), decât numai dacă își pierde vatra și moșia strămoșească.

Iar viitorul lui pretinde acomodarea ocupațiilor industriale. Concluzia: sărăci-ți-l despoiați-l de tot ce a moștenit și apoi îl veți face băieș, din băieș ungar!

Da, o muncă sistematică din partea românilor, se impune! Ideea unui despărțământ nou al „Asociației” pe Jiu nu e nouă. E însă bună, dacă se va face cu prepusul de a și lucra ceva, nu ca în alte despărțăminte.

Căci ceva s'ar fi putut lucra și din partea despărțământului Hațeg. Se cere însă ca despărțământul „Jiu” al „Asociațiunii” să se facă cu sprijinul tuturor factorilor și toți cu o inimă să se angajeze sub steagul lucrării pentru mântuirea poporului.

Dr. N. Brănzău.

Cu greu se poate găsi un om, care să primească să-și expună viața pentru un adevăr. Se pot găsi însă ușor zece mii gata să moară pentru o credință.

Credințele au făcut să se nască din nimica opere de artă, pe care nici o gândire rațională nu le-ar fi putut produce.

Gustavo Le Bon.

„Să nu vinzi scump, dar să târguiești ieftin”. Acesta este secretul succesului nostru.

Cui îi trebuie dar
**mobile frumoase, ieftine
și bune**

Să cerceteze pe

Székely és Réti

fabricanți de mobile

Marosvásárhely, Széchenyi tér nr. 47

Chiar în interesul lui propriu.

Alegere mare în trusouri pentru mirese.

Vânzare în rate fără ridicare de preț.

Scrisoare din București

Amintirea unui dispărut.

În orașele mari cum sunt Bucureștii, viața este atât de intensă, atâtea fapte se petrec, alungându-se vertiginos unele după altele, atât de ocupată este mintea omului cu ceva nou, cu o impresie veșnic proaspătă încât noțiunea timpului suferă o modificare totală. Evenimente care s'au petrecut ieri alaltăieri, și se par fapte întâmplătoare peste ani și ani de zile atât de multe imagini noi se îngrămădesc la moment între ele și momentul de azi întunecându-le conturile în mintea noastră.

Chipuri care credeai că niciodată, impresii ce păreau că s'au fixat pentru totdeauna în conștiința lor, nume care ani și ani de zile le-ai auzit rostindu-se neconștient și pe care le credeai că vor rămâne eterne în amintirea ta și a semenilor tăi abia după unu doi ani se șterg, dispar cu desăvârșire de par'că n'ar fi fost. Și când cineva, vre-un credincios devotat al lor le scoate de sub vâlul amorf al tăcerii pomenindu-le ai nu știi ce impresie ciudată de ceva care a fost vreodată peste ani și ani de zile în timpuri imemorabile.

Această senzație am avut-o ieri la conferința pe care d. N. I. Apostolescu, un elev al regretatului profesor Tocilescu a ținut-o la Ateneu.

Până mai cum doi ani bătrânul dar vecinic tânărul la inimă Gr. Tocilescu, încălzea inimile noastre la Universitate, cu prelegerile lui pline de o vibrantă simțire pe care el reprezentant al marii generații cari au pus bazele științei române în toate direcțiile știa să-o pue cu atâta îmbelșugare.

Oare câți dintre noi cei care-l auziu atunci, care ne împărtășiam de dragostea lui de dascăl blând și senin, ne-am fi închipuit că va dispărea atât de curând și că dispărând va fi atât de repede șters din mintea noastră.

Gândindu-te la toate acestea parecă nu știi ce tristețe te cuprinde. Amintirile acestea au un nespun farmec de nostalgie și de tristețe. Asemenea retrospectivii făcute din când în când îți dau parcă o icoană a întregii noastre vieți omenești de mizere cu toate frivolitățile și meschinăriile ei.

Și totuși Gr. Tocilescu nu a fost un om care să merite o asemenea uitare. Suflet entuzias, inimă de artist, în tot ce a scris el străbate un suflu de simțire care se subjugă. Membru al unei generații mari el a avut toate calitățile acelora care au reprezentat-o întreaga „gamă” de competente care o găsești la un Odobescu, la un Hașdeu se reintâlnește și la Tocilescu. Istoric, slavist, conferențiar fermecător, literat plin de avânt, precum se poate dovedi din numeroase pagini ale operelor sale, el a fost pe terenul specialității sale de arheologie și epigrafie un cercetător foarte exact, foarte conștiincios, apreciat de toți savanții specialiști străini.

Toate acestea ni-le-a expus în cuvinte foarte frumoase d. N. I. Apostolescu, un bun elev al răposatului profesor.

De câțva timp aici luptele de partid au căpătat o vioiciune neobișnuită. De aproape 10 zile circulă zvonuri cu privire la o eventuală cădere a guvernului. Unele ziare—firește cele de opoziție—vorbesc chiar de o criză în toată legea.

Aceste zvonuri, pe care și „Românul” le-a înregistrat la timp, au găsit ecouri în presa din străinătate. Adevărul este că prin retragerea opoziției din parlament s'a creat o atmosferă politică anormală care ușor se poate rezolva într-o schimbare de guvern.

Până când aceasta să devie o realitate însă opoziția nu stă cu mâinele cruciș. Ea a pornit o vie mișcare de agitație prin intruniri. Duminecă a avut loc o mare întrunire cu delegați, după care urmează neconștient întruiri unele însoțite de demonstrațiuni și de inevitabile frecări cu poliția. În timpul acesta au urmat numeroase audiențe la palat care au întărit și mai mult zvonurile despre criză.

În sfârșit pe ziua de ieri s'au făcut ultimele numiri în Sinod care închid definitiv criza religioasă.

La sinodul convocat în ședința extraordinară a participat și d. C. C. Arion, ministru al cultelor, comunicând numirea în cele două locuri vacante a P. C. Arhimandrit Vartolomeu Stanescu ca arhiepiscop cu titlul de Băcănanul și preotul Ec. C. Petrescu arhieru cu titlul de Botoșăneanul.

După comunicarea numirilor d. ministru a

făcut o scurtă cuvântare spunând că acum pacea e pe deplin restabilită și și-a exprimat dorința ca să se supravegheze mai de aproape această instituție fundamentală a statului român spre a nu se repeta furtuna care a bătut-o până acum.

I. P. S. mitropolitul primat și I. P. S. Pimen mitropolitul Moldovei au răspuns mulțumind d-lui Arion de serviciile aduse Bisericii.

Acesta a fost ultimul act al îndelungatei crize, acum sinodul e complet.

București, 14 martie 1911.

Corresp.

Cronică externă

Relațiile italo-germane. — Vizita lui Wilhelm al II-lea.

Marele ziar francez „Le Temps” scrie următoarele relativ la întâlnirea celor doi suverani al Italiei și al Germaniei.

De astă dată întâlnirea între Wilhelm al II-lea și Victor Emanuel are loc în condiții cu totul speciale din cauza războiului între Italia, aliata Germaniei și Turcia amica ei. Dată fiind gravitatea momentului prezent, este de așteptat ca să urmeze între cei doi suverani conversațiuni de interes politic cu toate că nu sunt însoțiți de cei doi miniștri de externe respectivi.

Păstrând toate rezervele constituționale nu se poate spune că Victor Emanuel are mai puțin gust decât Wilhelm al II-lea de a urmări prin sine afacerile străine ale regatului său, este și el un factor pozitiv al politicii externe a Italiei.

S'au spus multe lucruri inexacte asupra raporturilor personale dintre regele Italiei și împăratul Germaniei. De fapt nu există între ei aceea caldă amicitie care exista între Wilhelm și Humbert.

Actualul suveran al Italiei are un temperament cu mult mai rezervat decât tatăl său și poate pentru acest motiv nu s'a stabilit o amicitie între el și Kaiser, pe când dimpotrivă oare-care afinitate de caracter a creat relații mai intime între acest din urmă și țar. Dar aceasta n'a împiedecat că raporturile personale ale celor doi suverani să fie întipărite de o mare stimă reciprocă și de o perfectă cordialitate.

S'au spus de asemenea lucruri inexacte asupra preferințelor personale ale lui Victor Emanuel și pentru faptul, că prima lui vizită după suirea pe tron a fost făcută la curtea rusă. Adevărul este că regele italian a simțit importanța „amicițiilor” pe lângă aceea a alianțelor și a căutat să le cultive.

Este incontestabil că aceste amiciții cu Franța, Anglia și Rusia s'au dezvoltat mult sub domnia sa. Totuși baza politicii externe a Italiei rămâne triplicea care a fost reînviată doi ani după suirea pe tron alui Victor Emanuel și care probabil va fi reînviată încă odată.

S'a mai afirmat că actualul rege italian ar fi austrofob. De fapt de acord cu poporul său, nu a voit de cât să sporească forțele de uscat și de apă ale țării sale spre a-și asigura o poziție egală în triplice.

De altfel relațiile între dinastia de Savoia și cea de Habsburg sunt exclusiv epistolare și ceremonioase, din cauza acelei vizite făcute la curtea din Viena, care n'a fost nici odată întoarsă. Cei doi suverani nu s'au apropiat personal nici odată, dar se știe că Francisc Iosif profesază o mare stimă pentru aliatul său italian.

Deci Wilhelm II formează trăsura de unire între împăratul Austriei și regele Italiei.

Aceasta este situația.

De notat este un curent care există în multe cercuri italiene, că în conversațiile regelui Italiei cu aliatul său, acesta să-i declare că Germania ar trebui să se ocupe mai puțin de amicitia cu Turcia și ceva mai mult de interesele Italiei.

Chestia reînnoirii triplicei nu e direct pe tapet, se crede însă, că ea se va face și din faptul, că altfel decât — alianța s'ar desface, ar urma numai decât un conflict austro-italian.

Cercurile autorizate susțin că în convorbirile dela Veneția s'au luat de obiectiv chestiunea de a se rezolvi criza italo-turcă fără a se diminua prestigiul Italiei.

Războiul italo-turc

După știrile pe cari le primim astăzi, flota italiană se află în portul de război dela Spezzia iar de aci, probabil, ea va merge în Siracusa. Portul acesta este situat pe țărmul ostic al Siciliei, deci el este un punct natural de plecare al operațiunilor de război spre marea Egeică.

Din Petersburg se telegrafiază, că flota italiană nu va ataca Dardanelele, ci va face numai o demonstrație. Ni-se anunță, că grupul italian al uniunii interparlamentare va părăsi uniunea și nu va reîntra în ea până când uniunea nu va primi punctul de vedere al Italiei în înțelesul, că uniunea aceasta nu se poate face judecând în conflictele internaționale.

Acțiunea pentru pace a Rusiei.

Petersburg. — Ambasadorul italian, Melegari, a plecat joi la Roma, de unde după o ședere de două zile, s'a reîntors la postul său.

În cercurile diplomatice se consideră călătoria la Roma a ambasadorului italian ca fiind în legătură cu acțiunea de pace a Rusiei, care după cum se afirmă că, nu trebuie încă considerată ca eșuată.

În trecerea sa prin Viena, ambasadorul a avut o conferință cu ambasadorul italian la Viena, ducele de Avarna.

Situația la teatrul războiului.

Roma. — Agenția Stefani află din Tripolis că nimic nou nu s'a petrecut la Tripolis, Homs, Derna și Benghazi. Calea ferată între Tripolis și Santa Barbara spre Ainzara e gata și trenurile circulă cu activitate dela 19 martie. Indestularea trupelor se face acum cu ușurință prin această cale ferată.

Debarcările la Benghazi au reînceput.

Vase italiene în Dardanele.

Milano. — Ziarul „Secolo” publică știrea, că flota italiană a intrat în Dardanele și a scufundat patru vase turcești.

Viena. — Ziarele din Berlin și Viena au telegrafiat la Constantinopol cerând informații asupra adevărului știrea lui „Secolo” și li s'a răspuns că știrea numitului ziar nu e adevărată.

După știrile sosite la ministerul de interne au fost văzute vase italiene în fața Tripolisului și în apele Siriei, cari făceau aci recunoașteri.

Consulul italian Aquarona, care s'a refugiat în Libanon, a anunțat pe consulul italian din Beirut printr-o telegramă secretă, că flota italiană va ataca porturile Libanonului, în caz când Poarta ar expulza populația italiană din acel teritor.

Anglia contra acțiunii italiene la Smirna.

Constantinopol. — Ziarul „Le Jeune Turc” afirmă a fi aflat din sursă bună că, după o depeșă privată din Londra, guvernul englez ar fi decis să intervie în mod energic în cazul când Italia ar întreprinde o acțiune împotriva Smirnei.

Litere - Arte - Științe

Cum a învățat Mitru nemțește

Monolog comic

De Horia Petra-Petrescu

Mitru: (butucănos. Din mișcările și vorba lui se vede că vrea să dea pe marele. Imbrăcat provocător. Când apare pe scenă dă din cap stângaci și își razimă o mână în sold.)

Numele meu e... Mitru. Cum? Nu mă cunoașteți? Ei așa! Poate că mi-au crescut mustetele prea mari. Ian uități-vă bine... Cum? Nu vă aduceți aminte? Maaare mirare... (pauză penibilă) D'apoi, d-ta domnișoară, nu-ți aduci aminte de acum opt ani, când umblam cu șapculița de „comercialist” aici, în Brașov? Dacă nu mă 'ngel, și-am făcut chiar curte. Nu? Nu știi nimic? Nici de sărutatul nostru nu-ți aduci aminte?... Atunci, să trecem mai departe. — Nici d-ta nu mă mai cunoști? Dar ne tutuiam de-a mai mare dragul! Maaare pacoste!... Da dacă și-oiu spune că îți mai sunt dator încă doi florini?... Ți-aduci aminte? D-ta... îmi stă pe limbă să-ți zic tu, d-ta locuiai, (stai unde?) da, locuiai la *Leica Țica*. Hei, *Leica Țica*! Care vindea zarzavat în târgul cailor... (altă pauză penibilă). Cum? Nu mă mai cunoaște nimeni? *Opt ani* să mă fi schimbat atât de mult?! (dând pe filosoful) Cum trece timpul! Cum trec toate!... Nici d-ta, doamnă venerabilă, nu mă mai cunoști? Nu? Ei, asta-i! (inciudît) Da cum se poate?! Nu-ți aduci aminte, că ai deschis odată, după un *maial* studentesc, fereastra, într-o dimineață, și m-ai văzut trecând de braț cu *Niță Romanul*, cu *Niță Romanul*, hamalul nostru iubit, care stă „cu funia pe spate” în piață și acum? Cântam de mama focului: „Guadiumus Sigismund...”

(aproape pentru sine) Toți dau din cap și nu mai cunosc. A dracului treabă. (tare) ...Atunci ce-i de făcut? Ce să le spun, dacă nu vreau să mă mai cunoască? Au făcut complot împotriva mea! Domnișoara nu mai vrea să știe de mine, ăla, vezi, ăla mai bine-și taie măneca decât să fi fost prieten cu mine și vezi, scriptoroaica aia de coala, nu m'a văzut, Doamne ferește, deși i-am recunoscut nasu' roșu îndată ce am intrat în sală. (și încrucișează mâinile și se gândește puțin) Așa! Am găsit.

O să mă recunoașteți îndată, doamnelor și domnilor. Vă rog, puțintică răbdare, (și scoate batista, se scundează în nas, se suflă sgomotos, își duce batista la loc cu multe formalități, începe să rădă singur, de ideea, care i-a venit, răde, răde, apoi, după o pauză de reculegere, începe).

O să mă recunoașteți. Am să vă povestesc ceva, (cum să zic?) ceva *extra* din viața mea. (Răde din nou. Răsul lui are ceva din sgomotul ce-l fac curcile când le fluier.) Știu, că întreg orașul era plin pe vremea mea de povestea asta. Toți mă arătau cu degetul: vezi, asta-i ăla cu nemțească.

Eu sunt „*ăla cu nemțeasca!*”

Harnic băiat! Ce să zic! Mama — Dumnezeu s'o ierte, că a murit acum câțiva ani! — mama ținea una, că dacă mă fac negustor *en gros* (exprimă cum e scris) trebuie să știu nemțește din gros. La noi, în România, nu se prea învață nemțeasca, dupăcum știți. „*Guntag, gun morghen, Habedier, Servus, ain Gulden*”. Treanca-țeanca! Asta-i nimica toată!

Mama voia, biata, să știu nemțeasca ca pe apă. Că n'am să 'mi pot vinde porcii altfel! O căznea gândul ăsta, vai și amar!

A auzit Dumnea ei că la Brașov sunt sași, Haid la Brașov, să mă învețe nemțește. M'am codit eu cât m'am codit, mi-am luat inima în dinți și am venit la Brașov. Mama, biata, o femeie mai mărginită la cap, da cu inima bună. ca... un borcan de dulceată, m'a dat în gazdă la un sas. Locuiau (cum să vă spun?) pe unde și-a înțreacat

dracu' copiii: departe în Schei, cale lungă să-ți ajungă.

Da fie, că se plătea să stai pe acolo.

Avea o fată sasul, de-a mai mare dragul. Să-ți fi rupt un toiag de oțel și niște opinci de fier și nu ți-ar fi părut rău, numai să ajungi lângă ea.

Lucrul naibii! Mama credea că o să învăț nemțește în casa neamțului. Când coala — toți vorbeau românește de răpăia.

Mamii îi scriam: „Cu nemțeasca merge bine”. Șmecher: eu înțelegeam că o duc bine cu nemțoaica mea. Parcă aș fi jurat strâmb: în loc să duc mâna la inimă, o puneam pe nasturele dela... vestă. (Duce rușinos mâna la vestă).

...O lună așa, două așa, trei așa. De nemțească nici vorbă. Am învățat *altă* limbă. Limba *esperanto*, a dragostei. Ochii noștri se înțelegeau și fără de nemțească și franțuzească!

Odată capăt o *scrisoare* dela unchiul meu. Nu-l cunoașteți. E negustor mare de vite cornute în Râmnicul-Vâlcea.

„Dragă nepoate”, îmi scrie, „dragă nepoate! O să dau pe la tine, să văd cum îți merge... Și cum o duci cu nemțeasca. Eu sunt sănătos, care sănătate ți-o doresc și d-tale... etcetera...”

Măăă! A naibii poveste! Unchiului nu-i puteam spune de nemțoaica mea ca mamii, ca cu jurământul: unchiu' avea niște sprâncene, cari se știau încrunta păgânește, în limba românească, pe care o pricepeam eu prea bine.

Ei, ce-i de făcut Mitrule?

Învățam eu la școală una-alta nemțește: hoadra-hoadra, da tot mergea a dracului de greu.

M'am săbătut cu un pește pe uscat.

Am dat de naiba, îmi ziceam. O să vină unchiul, o să vadă că nu fac ispravă și o să-mi care la niște aghioase, ca să le simțesc cât 'oiu trăi. Mai mare rușinea (sclicește șiret din ochi). Da mă țineți așa de prost să nu știu ieși din năcaș.

Aveam eu o carte de cetire: „*Lesebuch*”. Vedeti, mai știu nemțește! Două zile înainte de sosirea unchiului m'am apucat de lucru. Da din greu, nu glumă. Răsunau Groaverii de învățatul meu. Am învățat nemțește. Ah, ciudată limbă, limba asta a șoacăților! Mă scoate din sărite. Și literile alea! Te-apucă sgârșciul când te gândești numai la ele.

În două zile am învățat. Ce naiba! Nu-s cap de dovleac!

La masă mâncam cu alți cinci prietini de ai mei. Toți la școala noastră.

I-am luat la oparte:

— „Măi oameni buni! Măne vine unchiul din România. La masă o să vorbesc nemțește. Mă, să nu vă pună dracul să râdeți de mine, când 'oiu vorbi, că vă port sămbetele, să știți!” Zicând astea le-am arătat brațele. Aveam niște mușchi, de-a mai mare dragul. La asta mă pricepeam.

— „Doamne ferește!” mi-au răspuns ei.

— „Măi!” le-am zis eu. „Ori ce aș spune — să spun, că am apucat pe Dumnezeu de un picior — voi, cari știți nemțește, să-mi dați dreptate.”

— „O să-ți dăm,” mi-au promis ei. Cu sasul meu am scăpat-o mai ușor: i-am declarat, că unchiul vine să vadă cum o duc cu nemțeasca și că este hotărât să mă ducă din Brașov de nu voi ști vorbi nemțește bine, după patru luni de învățatură.”

Trebuie să știți, că unchiul își inchipue lucru mare de mine. Crede, că am un cap deștept de sunt în stare să bag pe toți în buzunar. Pe lângă asta nu știe unchiul nici o boabă nemțește. Se poartă și acum îmbrăcat ca la țară, curățel, în hainele lui țărănești.

Vine la Brașov. Mă sărută părințește pe frunte, mă strânge în brațe. Eu cu gândul la nemțeasca mea.

— „Măi, da mare ai mai crescut, dragă nepoate!”

— „Mare.”

Il port eu prin oraș. Li arăt biserica neagră, îl duc pe la Sfântul Nicolae (s'a închinat cu cruci de alea mari, un ceas întreg), îl duc prin piață, pe malul Furcilor, prin Curmătură, peste tot. Dela un timp ni-se face foame.

— „Da tu unde mănânci, dragu' unchiului?!”

— „La mine-acasă.”

Pornim. Se uită unchiul la odaia mea, unde locuim cu alți patru — o chichineață de odaie săsească, de să iai câmpii! — se ploconeste el pe la gazdele mele, cari vorbiau *numai* nemțește, la porunca mea și ne așezăm la masă.

Acum a sosit clipa hotărâtoare.

— „Haide unchiule, haide,” i-am zis. „Poftim șezi. Aștia numai nemțește știu îndruga.”

— „Vai de păcatele mele!” oftă unchiul.

Eu, cu un aer de superioritate: „Ei, ce să-l faci, trebuie să vorbești cum vorbesc ei.”

— „Dă-i vânt, dragă, dă-i vânt, să vedem cum merge, se rugă unchiu-meu.”

Eu îmi iau inima în dinți și mă întorc spre vecinul meu din dreapta.

„*Nach Frankreich zogen zwei Grenadier,*

Die waren in Russland gefangen.”*)

O spuneam cu o față serioasă, de parcă aș fi spus cine știe ce filozofie.

Vecinii cască ochii mari. Asta era prea-prea: spuneam o poezie învățată pe de-a rostu! Unu dă să rădă. Eu îl fulger dintr-o dată cu o privire, de i-a trecut pofta să rădă.

— „*Und als sie kamen ins deutsche*

Quartier.”

— „Spune ceva”, inghoidesc eu pe vecinul meu, Lică, cu care durmeam într'un pat.

Lică, cu ochii holbați:

— „*Ja, ja, gewiss...*”

— „*Sie lassen die Köpfe hangen*”, urmez eu solemn.

Resi — că Resi o chema pe săsoaica mea — era gata să pufnească în răs.

— „*Und als sie kamen ins deutsche Quartier!*” zic eu, întorcându-mă spre unchiul.

Unchiul își neteza mustața.

— „Știi despre ce vorbesc?”

— „Despre quartir”, zice el, vesel că a prins o vorbă.

— „Da. Spune și dta că nu e nimic mai frumos decât o locuință nemțească. *Deutsche Quartier.* Spune așa: *ja, ja, deutsche Quartier gut, gut.*”

Unchiu și-a dus mâna la piept și s'a ploconit: „*Ja, ja deutsche Quartier gut, gut.*”

Rezi își mușca buzele. Parcă n'ar fi fost destul de mușcate.

A fost un chin. Vă spun, un chin.

Cât a ținut mâncarea a trebuit să-mi arăt înțelepciunea. Toate strofele câte le-am învățat prin Groaverii două zile, le-am spus la masă. Dar cum? O, îngrozitor! De le-aș fi dat cuiva, ar fi spălat putina!

„*Das Ehrenkranz am roten Band*

Sollst du aufs Herz mir legen.”

— „Ce spui acum? Ce spui?” mă întreba unchiul.

— „E vorba, dragă unchiule, de prăvălia lui Herz din Strada Vămii. Nu știu dacă ți-am arătat-o. Are cărți și tipărituri de vânzare. Zice că e mai scump decât toți.”

— „Atunci să nu-ți dai banii pe-acestea.”

— „Nici vorbă.”

„*Dann steig ich gewaffnet hervor aus dem Grab,*

Den Kaiser, den Kaiser zu schützen!”

— „A naibii, da bine-ți umblă gura, se mira unchiul meu. „Da ce-ai spus acum, spune, dragă Mitrule?”

— „Acum a fost vorba de prăvălia lui Schutz. Știi, coala, unde ți-am arătat eu casa aia cu gemuri multe. Spuneam, că de-acolea ai să cumperi mamii o năframă frumoasă.”

— „Da bine le mai ticluiești, dragă! zise unchiul satisfăcut și mă bătă pe umeri.

*) Toate citatele și cuvintele germane din monolog le schimonosește îngrozitor.

GONDA

Stabiliment de vestminte

TIMIȘOARA-CETATE, STRADA HUNYADI nr. 7.

Cea mai mare casă de tot felul de vestminte pentru bărbați, copii și fetițe.

Secție pentru comande după măsură. Pânuri originale engleze.

Prețuri ieftine.

Telefon 451.

Am prins inimă. Ce n'am mai făcut?! Mă rătoiam ca alte alea la masă. La toate știam să răspund. Sasul și cu fata lui imi steteau într'ajutor, căci altfel și-ar fi pierdut mușteriu.

Am luat poezia și de-a'ndoașele, după cum imi venea mai bine la socoteală. De aici o vorbă, de dincolo o vorbă. Alergam prin ea ca un câne de vânătoare, care adulmecă în toate părțile.

— „Dann reitst mein Kaiser“, știi ce-i Kaiser?... Așa-i zicem noi la nește franzele, nește pâinișoare: *Kaisersemmel*, „begrab mich in Frankreichs Erde“.

Hahaha, ăsta, Lică, zice că frânțuții sunt oameni de treabă. Ce zici D-ta?

Unchiu' meu și-a ridicat un deget în semn de desgust:

— „Dă-i naibii de franțuții!“
— „Tu ce zici?“ am întrebat pe unul din prietini, apoi, la urechea unchiului:

— „Am greșit. Am întrebat românește pe bleoanderii ăștia! De unde să știe ăștia frumoasa noastră limbă?“

Mă încerunt la cel agrăit:

— „Also?“
— „Aaa! Sehr gut, sehr gut, mein Herr. Ich kann Euch versichern, dass sie die Wahrheit sprechen.“

— „Weit bessres Verlangen. Lass sie betteln gehen, wen sie hungrig sind. Mein Kaiser, mein Kaiser gefangen!“

— „Ce-ai zis, ce-ai zis acum? Asta trebuie că e frumos!“ mă întrepru unchiul.

— „A, am povestit, că nu e nimic mai prost decât dacă ai numai un „Kaiser“ dimineața, la cafea. Că-ți chiorăie mațele de geaba. Dacă nu-s parale, poți să tot dorești mai multe bunătăți.“

Apucătura mea a prins.

Am văzut pe unchiu cum se uită scrutător la mine, ca și cum ar fi vrut să mă descoase.

Când să ieșim pe stradă — am sfârșit-o bine cu prânzul, cu toate că auzeam în urma noastră cum izbucnesc într'un răs nebun cei rămași acasă — când să ieșim, m'a luat de braț și nu s'a uitat în ochi.

— „Da tu n'ai ce mânca?“

— „Ba am.“

— „Atunci de ce tot o'ntorceai cu „Kaiser“-ul ăla? Că prea aminteați mult de el.“

— „Ce să fac unchiule?! Așa ne era vorba.“

— „Măi, nu mă purta de nas. Spune drept: Iți dau șocății ăștia bine de mâncare?“

— „Dau, da...“

— „Da ce?“

— „Da tot n'ar strica așa, câte ceva de buzunar.“

— „Stai, Mitre, la asta m'am gândit eu. Mi-am spus așa, când am plecat din Râmnicul Vâlcei: De n'o fi învățat nemțește, o să-i rup urechile, ștregarului. De o fi învățat, o să-lsarut pe frunte, așa...“

Și m'a pupat pe frunte, cum eram, pe uliță, apoi a urmat:

— „Și o să-mi scot chimirul, așa, vezi așa și o să-i dau doi poli sclipitori, să aibă băiatul și el o bucurie“

La vestea asta, întovărășită de predarea polilor, am sărit eu în gâtul unchiu-meu și l-am sărutat pe obraz și i-am sărutat mâna de bucurie.

Am avut noroc că n'a fost unchiul pe la profesori, să întrebe și că a plecat a doua zi. Altfel o păteam — o mâncam nespălată.

Mamii i-a scris din Brașov: „...Și află, soră dragă, că am fost la fiul tău, că se poartă bine, că e neamț întreg și că și vede de treabă. O să scoatem din el un negustor de vite cornute minunate. Și am mai dat de unu' din Râmnicul Vâlcei pe aici, de Costică...“

O voce din sală: „Cum? Tu ești Mitrule?“

Mitru: (se uită superior la domnul, care se ridică și care înaintează să-i dea mâna).

Cum? Abea acuma mă recunoști? Să-ți fie de bine! Nu știi românește! Pune-ți pofta în cui!

„Dann reitst mein Kaiser wohl über mein Grab... Den Kaiser, den Kaiser zu schützen!...“ (Cortina cade repede).

O lămurire

Fostul meu dascăl, d. Gregoriu Dunca, din Jעד, în urma celor scrise de mine în „Românul“ și a corespondențelor publicate în „Gazeta Transilvaniei“, referitor la întâmplările petrecute cu ocaziunea tinerii conferinței „Astrei“ în comuna Jעד din Maramurăș, imi scrie următoarele:

Planul a fost, că adunarea se va ținea în sala d-lui învățător Tiplea, de aceea a fost încuiată sala de învățământ a d-lui Dunca. El nu a voit deci să împiedece ținerea adunării. Când însă părintele Ion Bârlea l-a rugat să deschidă ușa, fără vorbă și cu toată plăcerea a satisfăcut acestei cereri. Declară, că *va da dovezi* faptice, că e român bun și de omenie, concludând din răspuneri, că la proxima ocaziune *cel puțin* 200—300 de membri să se înscrie la „Astra“ din comuna Jעד. Mă roagă să „scot stâlpul, la care l-am ținut înaintea națiunii, ca pe un trădător de neam“, deoarece el și copilașii lui n'ar putea suporta această nemerită rușine națională.

Eu știu din experiență proprie, cât de mult doare acuza nedreaptă, când omul se știe curat în sentimentele sale românești.

Cu toată loialitatea rog deci onor. public românesc să-și suspendeze judecata în chestia regretabilelor neînțelegeri, produse în jurul d-lui Grigore Dunca.

De sărbătorile Paștilor voiu merge acasă, în Maramurăș, și-mi voiu da toată truda să-mi adun informațiuni dela toți aceia, cari cu multă voie și stăruință au pornit curentul de rededeptare națională în Maramurăș. Mă voiu sili să aplanez conflictele iscate și să adun într'o tabără pe toți cei cu dor de muncă și iubire față de popor și cultura românească.

În Maramurăș avem grea muncă de împlinit cu toții. Terenul e bun și ar fi păcat, că chiar dela început vrajbe și neînțelegeri să zădărnicească rezultatul activității pornite.

La timpul său, voiu lămuri onor. public în mod obiectiv și clar despre toate.

Rog pe toți cei interesați mai deaproape să se suprapună jignirilor personale și să-și dea mâna frățească la muncă cinstită națională.

Vârșeț, 24 martie 1912.

Dr. Vasile Meșter.

Reflexii la un protest*).

În chestia Hălămagienilor.

Sunt vre-o două săptămâni de când a apărut în coloanele „Românului“ o notiță sub titlul „Trist răvaș din Hălămagiu“, care intrucâtva voia să dea o iconă despre stările din Hălămagiu. Și îndată la vre-o câteva zile mă pomenesc numai, că apare o rectificare, în care, protestează în contra celor scrise.

Mă întreb singur ce rost a avut acea protestare în contra șirelor atât de nevinovate apărute în „Românul“. Pentru că da! și eu și cu mine încă mulți ne asociem la acea protestare, nu însă în sensul făcut de inteligența română din Hălămagiu, și noi zicem, că nu corespunde întru toate adevărului, pentru că adevărul e cu mult mai trist, decât s'a scris în acea notiță. Și sigur autorul acelei notițe nu la protestare, ci la muncă s'a așteptat, din partea inteligenței române din Hălămagiu, ca răspuns la notița sa. A voit să-i atragă luarea aminte, că a fost odată și nu de mult o viață adevărat românească pe aici, și toți erau însuflețiți și dornici de înaintare, și că ce s'a făcut atunci s'ar putea face și acum. Dar ce să-i faci așa e firea noastră, că îndată ce să scrie despre noi ceva ce nu ne convine noi „protestăm“, că e adevărat ori ba nu are a face, noi „protestăm“. Ei să fi scrisă cineva laude la adresa „inteligen-

* Publicăm aceste „reflexii“ pentru unele adevăruri ce le cuprinde, deși unele constatări ne par prea pesimiste. — N. R.

tei din Hălămagiu“, atunci sigur nu s'ar fi găsit un „inteligent“ măcar, să zică, că nu-s adevărate acele laude.

Și Doamne multe rele sunt la noi, cari reclamă o leuire repede. Avem și noi un despărțământ al „Astrei“, care nu că vegetează, dar a murit deodată cu înființarea lui, poate uimă funcționarii despărțământului își vor mai aduce aminte din când în când, că există, pentru că obștea românească de pe la noi nici prin gând nu-i trece a cugeta, că este aici în Hălămagi o societate, care îi voiește luminarea și înaintarea.

În toate părțile idea pentru a înființa despărțăminte ale „Astrei“ și cu bun rezultat, cetim prin ziare despre frumoasele prelegeri populare ce se țin până și prin locurile cele mai expuse, pe cari le credeam pierdute pentru cultura românească. Oamenii grăbesc cu mic cu mare să se adape la izvorul luminării, ascultă sfaturile și povețele ce li-se spun, iar „Asociațiunea“ câștigă mii și mii de membri.

Dar nu trebuie să mergem așa departe, avem aci aproape despărțământul „Bradului“ care ne poate servi de exemplu, aranjează în tot anul teatre în diferite părți, afară de prelegerile populare pe cari le țin în toate satele din cercul despărțământului. Dar ce ne pasă nouă ce fac alții, noi „protestăm“, că nu facem nici o ispravă, nu hotărâște, doar e destul aceea, că ne dăm iscăliturile pe câte-o „protestare“. — Și poate nu este un ținut în care ar trebui muncii mai mult, ca și în al nostru, unde oamenii sunt înglozați până în grumaz în datorii, și unde patima alcoolului s'a înrădăcinat adânc în întreaga populație.

Cât folos ar rezulta, dacă inteligența română din Hălămagiu în loc să-și piardă timpul cu făurirea de „proteste“ fără nici un rost, ar organiza prelegeri populare prin satele din jurul Hălămagiului și oamenilor li-ar da sfaturi și povețe folositoare, pe cari sigur cu drag li-ar primi; ar vedea atunci și ei că „domnii de români“ nu numai atunci vin pe sate, când au lipsă de voturile lor, atunci ar vedea, că se interesează cineva și de soartea lui și ar vedea, că și lui îi voiește cineva binele. Așa însă cum e azi, putem noi face la proteste peste proteste, căci adevărul iese la iveală și dacă nu-l știu alții, cari sunt în depărtări îl știm noi, cari îl vedem în toată grozăvenia lui, și câte un protest de acela ne face pe cei mai mulți numai să zimbim amarnic.

Iată aici zace cauza, că de un timp încoace nu am mai putut alege membrii români pentru congregația comitatensă, în acest ținut curat românesc. Înainte însă nu era aceasta așa, și noi aveam pe atunci români la congregație, cine a adus blăstămătură peste noi, nu știm!

Nădejdea în o îndreptare a lucrurilor nu ne-am pierdut-o însă avem aici în Hălămagiu un avocat tânăr, care ca fiu al acestor plaiuri îl cunoaștem bine încă de când era la studii, ca pe unul care se știe nu numai însuflețit, dar știe și munci.

Cătră el mă întorc în prima linie și îl rog, ca să adune oamenii dornici de muncă în jurul d-sale și apoi să ne punem pe lucru, căci veni-va timpul și poate nu peste mult, când va fi prea târziu și atunci apoi înzădar vom mai „protesta“.

— Ziarul „Românul, și, toaia populară, Poporul Român“ se află de vânzare în București la librăria „Neamul Românesc“ și la Mihail Vlad proprietarul chioșcului de cărți și ziare, Calea Grivița.

— „Românul“ se găsește de vânzare la chioșcul de ziare dela gara căilor ferate a statului (Staatsbahnhof) din Viena.

Pentru sezonul de primăvară au sosit

noutățile în tot felul de **pălării, cravate, albituri, gu-lere, ciorapi**, precum și **ghete** de o calitate de recunoscut de bună pentru bărbați, dame și copii, cari le pun la dispoziția m. st. cumpărătorii. Pe acela care ne sprijinește îl sprijinim și noi.

MANNHARDT JENŐ

urmașul lui LEITNER LÁZAR
ORADEA-MARE (Nagyvárad) strada Zöldfa nr. 13.
Telefon 695.

INFORMAȚIUNI

Arad, 27 Martie n. 1912

Mersul vremii

Buletinul institutului meteorologic anunță vreme moderată, pe alocurea mai cu seamă la ost ploii.

Prognostic telegrafic: vreme moderată, pe alocurea ploii.

Temperatura, la amiază a fost de 16.2 Cels.

Bursa de cereale din Budapesta

(După 50 kgr.)

Grâu pe aprilie	Cor.	11.88
„ „ maiu	„	11.33
„ „ octomvrie	„	10.62
Secară pe aprilie	„	9.78
„ „ octomvrie	„	8.58
Cucuruz pe maiu	„	8.65
Cucuruz pe iulie	„	8.63
Ovăș pe aprilie	„	9.53
„ „ octomvrie	„	8.28

Salutul păcii

Primum următoarea telegramă:

Iora-de-jos. — O bucurie mai mare pentru tot românul, o pace mai sfântă și mai dorită ca cea dela Arad nu ne-ar putea mai tare înflăcra inimile. D-zeu să sigileze pacea cu sigilul durabilității. **Preoții districtului Indol întruniți în sinod.**

Demisia definitivă a cabinetului Khuen Héderváry. Conform știrilor din Budapesta azi a fost încoronată cea din urmă încercare a contelui Khuen de a eși din încercătură. După neîntreruptele tratative ce au urmat azi între primul-ministru și politicianii revoluționari, tratative, cari n'au deschis nici un drum de scăpare, azi după prânz se va ține un consiliu de miniștri în care guvernul va hotărî demisia definitivă. Astăzi Khuen va pleca în Viena, ca mâine înainte de amiază să prezinte M. Sale demisia cabinetului.

La adunarea generală din Cernăuț. S'a trimis din Viena următoarea depeșă de aderență: „Ne unim glasul cu cel al fraților neîndreptățiți, dorind să fim auziți de înaltul nostru suveran, dela care ne așteptăm ocrotirea drepturilor noastre sfinte. Slugitori ai lui Cristos! Luați crucea pașii vrednic în fruntea noastră: Vă urmăm. — Români din Viena.

Inaugurarea monumentului lui Cuza-Vodă. În vederea inaugurării monumentului prințului Cuza la Iași care s'a fixat pentru ziua de 3 mai, comuna orașului a bătut o medalie comemorativă, care se va da reprezentanților tuturor autorităților.

Pe avers figurează efigia lui Cuza și a miniștrului său M. Kogălniceanu cu inscripția: „Cuza-Vodă 1820—1873” pe reversul medaliei este scrisă pe un pergament desfășurat următoarea gândire a M. S. reginei Elisabeta a României:

„Popoarele se onorează pe sine când păstrează și înconjoară de iubire memoria marilor lor patrioți”.

În legătura cu aceasta e locul să spunem că serbările au fost fixate la aceasta dată mai ales în vederea noastră a românilor de dincoace de Carpați care avem de sărbătorit în acea zi cea mai mare dată a trecutului nostru.

Ete de deșteptat cu aceasta ocazie că de dincoace vor participa numeroase persoane la această serbare. Din Bucovina s'a și dus o delegație ca să se intereseze de programul serbărilor și de modalitățile participării.

Vizita arhiducelui Francisc Iosif Carol la țarul Rusiei. Din Praga se comunică: Arhiducele Francisc Iosif Carol va reîntoarce arhiducelui Andrei al Rusiei vizita acestuia făcută la Viena.

Actualmente decurg pertractări între curțile din Viena și Petersburg pentru a se stabili timpul acestei vizite.

În raportul despre frumoasa manifestare românească din Viena în onoarea dlui „Scotus Victor” s'a omis, din greșală, a-se aminti că d. și dna R. W. Seton-Watson au fost binevenți din partea „României June” prin prezidenții acestei societăți, d. doctorand în filozofie Dim. Marmeliuc. — În aceeași seară d. doc. univ. Dr. Iancu Nistor a luat a doua oră cuvânt pentru a-se asocia, în numele românilor bucovineni, la comemorarea păcii dela Arad. — Apoi s'a cântat de întreagă asistență „Pe-al nostru steag e scris unire!” și la ora 12 și jum. s'a terminat această memorabilă serbare. — (C. N.)

Sinuciderea unui vonte italian. În apropierea localității Sirmione, de lângă lacul Garda, în Italia, au fost găsite cadavrele contelui Barbaro, căpitan de artilerie din Verona, și a doamnei Maria Carenzi în etate de 25 ani. Contele a împușcat mai întâi pe amanta lui, apoi s'a sinucis. Ambii erau foarte bogăți și independenți. Cauza sinuciderii lor nu se cunoaște.

Atât tatăl cât și fratele contelui Barbaro s'au sinucis și ei mai de mult.

Bărbatul d-nei Gladly Vanderbilt și agenții secreți. Acum vre-o câteva zile, d-na Gladly Vanderbilt a pierdut o cutie cu juvaericele în preț de vre-o câteva sute mii de coroane. Bărbatul d-nei Vanderbilt, cont. Széchenyi imediat a făcut arătare la poliție, care a încredințat pe doi dintre cei mai iscusiți agenți secreți pentru căutarea cutiei prețioase.

Deja a doua zi agenții secreți au găsit cutia într'un automobil, într'un garaj de automobile. Cutia cu toate juvaericele a fost predată contelui Széchenyi, care a trimis 3 mii de cor. șefului poliției, ca remunerațiune celor doi agenți secreți.

Șeful poliției însă a trimis îndărăt banii pe motivul, că suma aceasta este prea mare, ca remunerațiune și, că ea numai ar strica morala agenților secreți, cari în felul acesta vor neglija cauzele pentru cari n'au speranțe să primească onorare așa de mari. Ca onorare ar ajunge și 2—3 sute cor., a răspuns șeful poliției.

Unul dintre agenții secreți aflând despre lucrul acesta, s'a plâns mai multora, dar mai cu seamă nevastă-și, care imediat s'a dus în persoană la cont. Széchenyi, cerând numai 2500 cor. din suma de 3 mii cor. destinată ca remunerațiune, iar pentru rest la rugat pe conte, să-l trimită șefului poliției, care apoi să-l distribuie după bunul lui plac.

Contele a predat femeii cele 2500 cor., însă restul urtase să-l trimită șefului poliției. Șeful așteptă un timp oarecare însă mai târziu a căutat să găsească cauza întârzierii remunerațiunii promise de conte. În sfârșit șeful poliției a aflat despre manipularea soției agentului secret în contra căruia imediat porni cercetare disciplinară. Agentul secret fu degradat.

Învățătorii din Feldioara și jur, pătrunși fiind de simțul de pietate, stimă și recunoștință față de serviciile prestate în restimp de 80 de ani la altarul școlii elementare profesionale gr.-or. române din comuna Feldioara, protopopiatul Brașov, de învățătorii răposați: Iosif Morariu, Gheorghe Rusu, Ladislau Pop, Die Baciu, Ioan Neagu, Ioan Moșoiu și Ioan Schiopu, și din prilejul împlinirii etății de 60 ani și a serviciului de 30 ani a învățătorilor penzionați Ștefan Taus și Ioan B. Morariu, aranjază cu ocaziunea distribuirii între elevii de școală a primului anuar și monografia școlii din Feldioara, publicat de I. Sporea, inv.-dir. o serbare școlară, care va avea loc marți, în 27 martie v. (9 aprilie n.) (a treia zi de Paști).

Programul: În biserică: La 9 ore dimineața liturghie împreună cu rugăciune de mulțumită și parastas pentru învățătorii răposați. La liturghie și parastas va cânta corul învățătorilor. După parastas discurs comemorativ despre învățătorii răposați de I. Sporea, inv.-dir. În școală: Procesiune la școală, unde se va ține următoarea serbare: Cântare ocazională executată de corul școlii. Cuvânt festiv despre învățătorii jubilanți penzionați Ștefan Taus și Ioan B. Morariu, rostit de N. Ilie, inv. Distribuie diplomele de recunoștință învățătorilor iubilanți, precum și împărțirea anuarelor de școală între elevi prin I. Sporea, inv.-dir. „Salutul școlarului” poezie de N. I. declamată de un elev de școală. Cântare de mulțumită, executată de corul învățătorilor. Încheierea serbării prin Ioan Dima, învățător. În sala „hotelului comunal”. La 12 și jum. p. m. prânz comun în onoarea învățătorilor iubilanți Șt. Taus și I. Morariu. Couverta

de persoană costă 3 coroane. Cei-ce doresc să participe la acest prânz, să anunțe inv. Nicolae Ilie cel mult până în 20 martie a. c. st. v. După masă urmează dans.

Hoți automobilisti la Paris. O bandă de 6 răufăcători a oprit un automobil lângă Corbeil, a ucis pe șofer și a rănit pe călătorul din automobil, apoi luând automobilul banda s'a făcut nevăzută.

Tot acești bandiți au sosit cu automobilul la ora 10 și jum. la Chantilly. Patru din ei, înarmați cu revolvere, au pătruns la casierie, au ucis un funcționar, au rănit grav un alt funcționar și au furat 40 de mii de franci.

În acest timp un al cincilea bandit, înarmat cu o carabină păzea la intrare iar al șaselea păzea automobilul.

Bandiții au tras focuri asupra câtorva persoane care îi urmăreau și au dispărut luând direcțiunea în spre Paris. Lângă Asnières au părăsit automobilul.

Învățător harnic. Ni-se scrie; Duminecă, 17 martie n. a avut loc în Sân-Nicolaul-mic o sărbătoare frumoasă. Elevii și elevele școlii elementare profesionale gr. or. română din localitate au aranjat un festival frumos sub conducerea dlui învățător Virgil Lugojan. Inteligența și prezența de spirit a micilor diletanți în cele trei piese teatrale precum și disciplina cu care s'au executat melodiioasele cântări populare, au pus în uimire publicul prezent, care a aplaudat cu însuflețire debutul micilor diletanți.

D. dr. Nicolae Brinzău ne roagă să demintim că d-sa ar fi autorul corespondenței „De pe valea Jiului” apărută în ziarul nostru.

O despăgubire de asigurare monstră. S'a anunțat la timp că pe vaporul englez „Oceana” scufundat lângă Estbourn într'o ciocnire cu un vas german se aflau 18.750.000 de coroane care au dispărut în adânc. Această sumă fiind asigurată la Campania Lloyd aceasta a remis societății căreia aparținea vaporul suma aceasta prin intermediul unui cek.

Natural că banii care se vor găsi în ruinele vaporului vor aparține C-iei Lloyd, operațiile de salvare a acestei averi însă înaintază foarte încet. Totuși căpitanul Joung însărcinat cu conducerea lor nu desperă de a le duce la bun sfârșit.

Intellectualii români din Teiuș și jur invită la producțiunea teatrală urmată de dans, ce o va aranja luni la 8 aprilie (a doua zi de Paști) st. n. 1912, în sala hotelului „Leul”. Început la 8 ore seara. Venitul curat este destinat bisericii gr.-cat. din Teiuș.

O nenorocire pe Hochsneeberg. Din Viena se anunță, că un grup de 11 patinători cu ski au fost îngropați de o lavină pe Hochsneeberg. O persoană a fost scăpată iar alta a fost scoasă moartă de sub zăpadă.

Despre soarta celorlalți patinători nu se știe nimic, dar e probabil, că au perit cu toții.

Victimile marelui Industrii din America. Statistica făcută în timpul din urmă în Statele-Unite arată, că dintre muncitorii industrii cari lucrează în America 40.000 se prăpădesc în urma accidentelor și a altor nenorociri și aproape 2 milioane se rănesc ușor și mai greu. Aceasta statistică îngrozitoare s'a făcut la ordinul și sub supravegherea directă a guvernului de comerț din Washington.

Necrolog. Subscriși cu inima frântă de durere aducem le cunoștință tuturor rudeniilor, prietenilor și cunoscuților, că mult iubitul nostru fiu, soț, tată, frate, cumnat și unchiu Moise Popoviciu, paroh gr.-or. român după lungi și grele suferințe, în anul al 33-lea al vieții și al 11-lea al căsătoriei și preoției împărțit fiind cu sf. taine, a adormit în Domnul luni în 12/25 martie a. c. Rămășițele pământești ale scumpului defunct se vor așeza spre vecinica odihnă marți în 14/27 martie a. c. în cimiteriul gr.-or. din Gântaga.

Mihail Popoviciu, paroh tată, Aurel Popoviciu, spiritual sem. frate, Sofia Bătuță născ. Popoviciu soră, Florica Popoviciu născ. Nălătan soție, Moise și Ioan Popoviciu fii, Ioan Bătuță jun. cumnat, Tiberia S. Popoviciu, nepoată.

— Subscriși cu inima înfrântă de durere, aducem la cunoștință tuturor rudeniilor, prietenilor și cunoscuților, trista veste, că adorata soție, scumpa mamă, dulcea soră și rudenie Eugenia Costin n. P. Pop, preotească, după scurte dar grele suferințe și-a

dat blândul și nobilul suflet în mâinile Creatorului în 17 martie 1912, în al 21-lea an al vieții și al 4-lea al fericitei căsătorii. Rămășițele pământești a-le scumpei defuncte s'au așezat spre vecinică odihnă mercuri în 20 martie st. n. în cimiteriul gr.-cat. din Vaida-Cămăraș. Adrian Costin, preot gr.-cat., ca soț, Eugen Adrian și Veturia, ca fii, în numele lor și al numeroaselor rudeni.

Odihnească în pace!

Familia fruntașă Preda și meseriașii. Vrednica familie Preda, ce-și trage obârșia din comuna Avrig (de lângă Sibiu), poartă, ca puține altele, deosebită dragoste clasei noastre de mijloc, dovadă faptul, că Ioan de Preda, avocat și fiscal-consistorial în Sibiu, cu ani înainte s'a înscris între primii membri fondatori ai Reuniunii meseriașilor români sibiieni cu taxa de 100 cor. Mult regretata d-nă Sabina Preda n. Andreica, soția d-lui dr. Vasile Preda, fost avocat în Câmpeni, pe patul de moarte, dăruiește în 1908 numitei Reuniuni cor. 100, întru vecinică odihnă a iubiților săi părinți Mihail și Carolina Andreica n. Palade. Cu această sumă Reuniunea a pus temelie primului legat al fondului „Masa învățăcărilor meseriași”, numit mai în urmă fondul „Episcopul Nicolae Popea”, anume la „Legatul Sabina dr. Preda și Andreica și cu scopul de a ajutama copiilor scăpați din Câmpeni, aplicați la meserii. La legat s'a adaus cor. 30 dăruite de d. avocat dr. Vasile Preda în amintirea nașei sale Sidonia Munteanu Rosu, decedată în Sibiu. D. dr. Vasile Preda fost până aci membru pe viață al Reuniunii cu taxa de 50 cor., a pus zilele acestea la mâna prezidentului d. Tordășianu, suma diferențiară de cor. 50 și a fost trecut și d-sa în șirul membrilor fondatori cu taxa de 100 cor. Ne-poții advocaților Preda: d. Victor Preda, măestrii măsari în Avrig și d. Ieronim Preda, librar și proprietar de tipografie în Făgăraș, sunt membri ajutători ai Reuniunii sibiene. Afară de acestea, membrii vrednicei familii Preda se disting la toate ocaziunile cu daruri însemnate la darurile de Crăciun și la alte scopuri de caritate publică, pe cari Reuniunea le urmărește. Iată o familie, ale cărei fapte vrednice sunt de urmat. Fînd vorba de legatele fondului episcopului Nicolae Popea, amintesc, că acest fond dispune și de legatul T. L. Albini pentru ajutorarea copiilor din Cut, aplicați la meserii, delegatul Victor Petrișor pentru ajutorarea copiilor din Vestem, de legatul Matei Mocanu pentru ajutorarea copiilor din Săcele și delegatul dr. Ion Borcia pentru ajutorarea copiilor scăpați din Săliște, aplicați la meserii. Când vom avea satul și legatul, nu va fi comună din care să nu avem băieți la meserii.

„D-zeu vede”.

Apel. În ziua de 19 martie n. a. c. d. am. pe la orele 2 s'a iscat în comuna noastră Măgăreiu com Târnava-mare, un foc, din cauză necunoscută, la creștinul P. Blotor. Fiind vânt mare, focul nu

a putut fi localizat, ci s'a lăfit foarte iute, nimicînd într-o jumătate de ceas surile, grajdurile, nutrețele și uneltele economice, la 7 familii de român, și, durere, n'a fost nici unul asigurat contra focului.

Spre a le veni în ajutor cu ceva celor nenorociți, rog pe toți oamenii de bine să trimită un ajutor bănesc, cât de mic, pe adresa oficiului parohial gr. ort. român în Magaré prin Szentágota, carele se va împărți apoi după dreptate celor păgubiți.

Măgăreiu, în 21 martie 1912. Ioan Radu, paroh.

Rectificare. În articolul nostru „Câteva adevăruri” la pag. 2-a coloana primă paragraful al III-lea rugăm să se cetească... „lozinca urmată cu îndărătnicie” în loc de: „lozinca urmată cu îndărătnicie”.

O grevă generală a minerilor din Austria. În mai multe adunări, ținute de organizațiunile lucrătorilor în diferitele părți ale Boemiei de nord-vest, s'a luat hotărîrea să se înceapă greva generală. Această hotărîre privește teritoriul Aussig, Brüx, Dux și Teplitz. Lucrătorii au declarat într-o rezoluțiune, că deși trebuie să înceapă greva generală, ei ar dori să se înceapă unele tratative în privința urcării salarelor.

Pius al X. bolnav. Telegrama sosite din Roma anunță că papa nu a primit ca în alți ani pe conducătorii pelegriilor sosiți la Roma cu ocaziunea sărbătoririi „Bunei vestiri”. Cauza e, că papa suferă de un atac acut de catar. După cum afirmă corespondentul ziarului „Secolo”, starea papei în timpul din urmă s'a înrăutățit foarte mult așa, că medicii sunt pregătiți la o eventuală catastrofă.

Medicul de casă al papei, Pettagi, a petrecut luni mai bine de oră în apartamentele papei, stînd mai mult timp la patul bolnavului.

Ziarele din Viena nu amintesc nimic despre boala papei așa, că se crede, că nu poate fi vorba de o boală mai serioasă.

Corul mănăstirei gr.-cat. din Alba-Iulia va aranja în 8 apr. n. a. c. (a doua zi de Paști) concert și teatru în sala mare a redutei orășenești (Chiosc), sub conducerea învățătorului Mih. Hurducaciu. Inceputul la 8 ore seara. Venitul curat este destinat în favoarea bisericii gr.-cat. din Alba-Iulia (Maieri).

Accidentul unui balon militar. Din Verona se aduce la cunoștință o aventură primejdioasă ce au avut ofițerii aviatori Flori și Galamberti. Ridicându-se cu balonul în Milano ei aveau intenția să aterizeze în apropierea Veronei. Soldații ce se aflau pe teren apucaseră tocmai frânghiile când un vînt puternic a smîncit balonul purtându-l în

mod capricios. Cei din balon s'au luptat timp de 2 ore cu o putere supraomenească, pentru ca uraganul să nu-i apropie de Alpi, unde de bună seamă își găseau moartea. Pentru ca să poată ateriza cât mai curînd au aruncat baloste și mai pe urmă au eat drumul gazului. Flori într-un moment potrivit a sărit afară și în felul acesta cu răni neînsemnate a scăpat. Vîntul însă începu să fie din ce în ce mai turbat: Galamberti căzu și își rupse ambele picioare. În cele din urmă balonul se isbi de un lemn se sparse învelişul și căzu.

Mulțumită publică. Marele binefăcător al neamului românesc d. Vasile Stroescu a binevoit să dăruiască parohiei Oarda de jos, (tr. prot. Alba-Iulia), pentru trebuințele bisericesti 200 cor. și pentru școală 300 cor. în total 500 cor.

În numele parohienilor mei exprim ilustrului binefăcător și pe calea aceasta profunde mulțumiri. Ioan Handa, paroh.

Baie de aburi pentru dame și domni. În scaldă „Opre” situată pe piața Tököly, Lunea și Vinerea p. m. între orele 3—6 stă baia de aburi la dispoziția on. dame. Pentru domni e deschisă baia de aburi zilnic dela 5 dimineața până la 1 oră d. a. Membrii cluburilor și a societăților, militari, și poliția solvese 70 fileri. Baia de aburi e transformată și din nou aranjată. Prețul redus la cumpărarea alor 10 bilete e de 8 cor.

x Gustav Tátray — Oradea-mare, str. Rá koczy, prăvălia pentru elită, unde se pot cumpăra lucruri de mână, pentru dame precum și necesarii, cu prețuri foarte ieftine. Telefon 783.

x Seminarul juridic Dr. Geréb, Cluj, Str. Farkas (lângă edificiul cel vechiu al teatrului). Pregătește pe lângă onorar mic, pentru examenele de drept, de stat, riguroase, de drept de stat, examene de avocat și de magistrat. În 3 luni se câștigă licența de doctorat. Fiind în pragul proiectelor de reformă a învățămîntului juridic, e dorit ca toți cei interesați să se adreseze spre binele lor la acest seminar, care înlesnește mult cariera advocațială.

„Cele mai vestite ghete americane „Vera” se vind numai la firma Buchsbaum és T-sa Arad. Cetiți anunțul de azi.

x Grăbiți și cumpărați dela Korányi în piața Libertății, ghete, pălării și alți articoli de modă pe lângă prețuri enorm de ieftine, cari se vor vinde numai scurt timp.

Numai semănța Mauthner cumpără cei ce judecă bine, economii cari își înțeleg interesul și grădinarii cu oarecare experiență chiar și atunci când altele ar fi mai ieftine, căci din practică se știe că aceasta nu ar putea să fie decât în detrimentul semințelor și spre paguba cumpărătorilor.

FOIȚA ZIARULUI „ROMÂNUL”.

NICOLAE GOGOL

Suflete moarte

(ROMÂN)

Trad. de Senior

(60)

— Urmare —

Apoi Cicikof începu să întrezărească în parte casa boerului, care, în cele din urmă, se arată cu întreaga ei față, văzută din dreptul unde se sfârșia indoitul șir de colibe și unde, în locul lor, era o grădină veche cu varză părăsită, care nu mai păstra din vechea ei împrejmuire decât câteva rămășițe pustiite și răslețe de scânduri pe trei părți împropate în urzici.

Această ciudată locuință, de mărime disproporționată, avea ceva dintr'un bătrân invalid, crud mutilat și de care te cutremuri văzându-l în picioare. Ea era aci cu un singur cat, colo încercată cu un modest etaj; pe acoperișul închis, care apăra rău tavanurile, ori cecece rămăsese din ele, din năvălirea apei de ploaie, se rățoiau unul în fața celuilalt, două foisoare, ambele de un aspect puțin liniștitor, ambele despoiate de culoarea în oleu, care la oepocă oarecare, fusese vestmântul lor. Zidurile casei lăsau să se vadă pe alocurea rumburile șipucelei, din pricina diferitelor intemperii pe cari le îndurase de mii și mii de ori: ploii, înghe-

turi, vijelii, vărtejuri, exkortă obligatorie a schimbărilor de anotimp.

Din toate ferestrele, nu erau decât două cari să fi fost deschise; celelalte erau închise cu obloane în permanență, ori chiar închise cu vechi scânduri roase de cari. Cât despre cele două ferestre, pe cari le-am numit *deschise*, ele erau chioare și sașii; una din ele, spre pildă, avea un petec triunghiular de hârtie de culoare catifelată, lipită de geam.

O veche și uriașă grădină, care se întindea în dosul casei și eșia din cătun, spre a se perde în șes, năpădită cum era de ierburile înalte și de toată vegetația parazită, reimprospăta aspectul acestui vast și sinistru castel, și singur era de un pitoresc maiestos în părăsirea lui lugubră și măreață.

La orizont se prelungiau, în nori verzii și neregulați, în turnuri de frunziș ondulator, vîrfurile apropiate între ele, ale copacilor, cari creșteau în completă neorânduială.

Un trunchiu colosal de mesteacăn alb, lipsit de podoaba lui de verdeață, sdrelit de trăznet și strămbat de vijelie, ridicându-se din bungetul acesta verde, continua a se rotunji în aer, ca o frumoasă coloană răsucită de marmură lucioasă; o frîntură atârîndă, sdrențuită, prin care se termina în vîrf în loc de capitol, se desfăcea în negru, de-asupra albului fără lustru al trupului coloanei, ca un bătrîn porc ghimpos ori vre-o pasăre neagră speriată.

Hameiul care înăbușia jos stușiuri de soc,

de sorb și de aluni selbategi, se cățara în sfârșit în vârful acestei îngrădituri, și stăruia aruncându-și mai sus spiralele sale îndrăznețe până la mijlocul mesteacănului decapitat. Acolo, el cădea în proptețe, și reîncepea a se împleteci cu firele lor pe vîrfurile stufoase ale altor arbori, unde atârneau în aer ca niște plete lungi și flexibile, ușor clătinate de-o adiere, după ce a ancorat din distanță în distanță câteva cărlige de siguranță.

În anumite locuri se găseau masse uriașe de frunziș, inecate în lumină, dar cari, între ele, prin contrast, lăsau să se vadă o afundătură întunecată, căscată ca o peșteră adâncă; această afundătură era, din potrivă, plină de tot de întunerec, și cu mare greutate puteai să deslușești pe fondul acesta negru urma nesigură a unei poteci înguste, parmaclăcuri în fărâməturi, o boltă de verdeață în ruină și gata să cadă în pulbere, un bătrîn trunchiu de salcie găunos, un salcâm de stepă cenușiu, lămurindu-se, sub forma unui des păr de porc sălbatec, din dosul unor salcii uscate prin împletecirea rădăcinilor și a trunchiurilor, și, mai sus, frunze și ramuri uscate, în sfârșit o tînără și viguroasă ramură de arțar întinzându-și oblie verzile sale frunze de polip, de sub una din cari o rază de soare venia aici, Dumnezeu știe cum, și o schimba într'un obiect transparent, focos, minunat radios în această întunecime adâncă.

La o parte, și chiar la capătul grădinei, câțiva plopi gigantici lăsau să se vadă uriașe cuiburi de corbi în amestecătura ramurilor lor celor mai înalte; unii din arborii aceștia aveau ramuri frânte, fără

Aviz! Fiecare român de bine, care ar fi lipsă de mașini agricole, motoare cu benzină, forării arme, etc., să cerceteze firma românească *Frații Burza din Arad*, (Borosbényi-tér). Sprijiniți pe Români!

ECONOMIE

Convențiile comerciale.

sunt învoielile cele mai importante, dintre două state, în ce privește regulamentul comerțului dintre ele, comunicația peste frontiere, navigația, poliția veterinară, vama și instituțiile de vamă, așezarea locuitorilor din o țară pe teritoriul celeilalte și ocupația lor industrială, ori comercială, raporturile lor de dare, justiție, armată etc.

Partea financiară a convențiilor o formează contractul de vamă, tariful vamal. Acesta statorțește taxele de prelatat la trecerea mărfurilor prin punctele vamale, ori introduce *clauza națiunii celei mai favorizate*, decretând că statele din convenție pot beneficia tacit, fără să încheie contracte speciale, de favorurile ce le-ar acorda ulterior altor state.

Convențiile comerciale esclud, ori împiedică, pe tot timpul convenției, politica vamală autonomă. Din această cauză, statele contractante, se misuiesc să-si asigure, prin încheierea convențiilor, toate favorurile posibile.

Voiu învedera, toate cele înșirate, prin convențiile încheiate între *Austro-Ungaria și România*. Dacă, atât la băneile de emisiune, cât și la Bursă, iar acum la convențiile comerciale, zăbovește mult asupra stărilor din România, motivul e lesne de aflat. Ca *Români*, trebuie să cunoaștem temeinic raporturile economice românești și mai întâi cele din Regat. Dacă amunită instrucție în școlile streine ne trambitează mai bucurios cultura Chinezilor și Botocuzilor: nu tot astfel trebuie să facem în viața practică. Vom lăsa Chinezii și Botocuzii în grija celor, cari ni-i recomandă, iar noi ne vom vedea, din capul locului, de nevoile românești de pretutindeni.

Unul din statele, cu cari România e chemată să întrețină cele mai apropiate relații comerciale, este Austro-Ungaria.* Nu este dar ceva întâmplător, că îndată ce România s'a putut smulge de sub suzeranitatea Turciei, prima convenție independentă a încheiat-o în 1876 cu Austro-Ungaria.

* Pentru datele următoare a se vedea *Expunerea de motive*, la convenția adițională din 23 april 1909, de ministrul Alex. C. Djuvara și *Der Zoll-Tarif von 1904*, de Emil Costinescu.

E de remarcat că în 1875 se statorise primul tarif vamal autonom, unitar, în care se scoate lămurit la iveală tendința protecționistă a muncii naționale. Părea că prin acesta o eră nouă se va deschide în viața economică a României. Dar nestatornicia vieții publice și a relațiilor internaționale au dat altă față lucrurilor.

Convenția între Austro-Ungaria și România, încheiată în 2 iulie 1876 nu e altceva decât ștergerea tarifului autonom și întoarcerea la o situație economică relativ mai rea pentru România, decât cea de sub regimul turcesc, cu vamă de 1 și jum. proc. *ad valorem*. Prin convenția aceasta, deși traficul dintre cele două țări a luat un avânt deosebit, totuși România nu a realizat decât pierderi... Și aievea, în timp ce exportul din România în Austro-Ungaria abia s'a îndoit, importul din Austro-Ungaria în România s'a întreit, dupăcum reese din tabloul următor:

Anii	VALORI IN LEI	
	Importul austro-ung.	Exportul român
1875	40 206 069	38 735 496
1876	77 885 051	76 790 878
1877	179 782 782	90 134 238
1878	168 042 027	67 273 674
1879	124 754 860	68 856 820
1880	126 401 465	82 958 681
1881	134 963 201	72 131 702
1882	134 514 529	74 706 217
1883	153 927 506	71 478 385
1884	129 867 269	70 391 981
1885	120 683 924	83 783 118

Se zicea că Austro-Ungaria ar fi acordat un favor însemnat prin faptul că a admis importul liber de cereale din România. În schimb, România a admis importul liber al făinei ungurești. Și să vezi efecte! Grâul român mergea la Seghedin și Pesta, unde se măcina și se întorcea îndărapt ca făină, inundând piețele românești. Urmarea fu, dispariția industriei morăritului din România.

Gavr. Todica.

(Va urma)

Bibliografie

La *Librăria „Tribuna”* se află de vânzare următoarele cărți și note muzicale *apărute acum de curând*:

A. Vlahuță: *La gura sobei* à cor. 250 plus 20 fil. porto.

Guyde Maupassant: Inima noastră. Roman. Traducere de I. C. Apostol. à cor. 250 plus 20 fil. porto.

Ion Gorun: Știi românește? Ediție de lux cor. 225 plus 10 fil. porto.

Nr. 28 „Colinde și Cântece de stea” de Cristu Negoescu — 20

Din Biblioteca pentru popor a Casei școalelor:

1. Povestiri din Halima cartea I. — 50

2. „ ” ” ” ” II. — 45

3. Povestiri de petrecere și de folos de M. Sadoveanu — 40

Rosetti D. R., *Razna, note din călătorie*, cu o scrisoare de N. Iorga — 3

Sadoveanu M., *Un instigator* — 125

Culea D. Sp., *Învățământul despre natură în școala primară* — 350

O bibliotecă românească de vânzare:

La un intelectual din Arad se găsește spre vânzare o bibliotecă constatătoare din cărți *vechi și moderne*, foi *vechi*: *Gazeta Transilvaniei*, *Tribuna din Sibiu* și *Arad*, *Albina*, *Lumina*, *Drapelul*, *Viitorul*, *Federațiunea*, *Unirea*, *Foia Poporului*, *Telegraful rom.*, *Libertatea*, *Activitatea*, *Gazeta de Duminecă*, *Speranța*, *Foia literară*, *Răvașul*, *Dreptatea* și altele — parte ani compleți, parte incompleți; reviste: *Familia*, *Luceafărul*, *Transilvania*, *Sămănătorul*, *Neamul românesc*, *Tara Noastră*, *Revista ilustrată*, *Revista teol.*, *Preotul român*, *Amicul familiei*, *Albina Carpaților*, *Candela*, *Vatra* și altele parte complete parte incomplete.

Cărți singuraticie ori reviste nu se vând, decât numai biblioteca întreagă în preț de 2000 cor.

Informațiuni detaliate dă administrațiunea ziarului nostru.

Teatrul Apollo. Azi, *joi*, teatrul Apollo va prezenta următorul program bogat și foarte senzational:

1. *Excursiunea de duminică a d-lui Cacu* (comedie). — 2. *Vogezii* (tablou de pe natură). — 3. *Taina unei vieți* (dramă socială foarte senzatională, în două acte. Filmul e de 2000 m.). — 4. *Micul Andrei* feminist (amuzant).

Prețurile locurilor: *Loja*, de persoană 1 cor. Loc rezervat 1 cor. — *Locul I*, 80 fil. — *Locul II*, 60 fil. — *Locul III*, 40 fil. — *Locul IV*, 20 fil. — Orhestră proprie. — *Garderobă*.

Începutul repezntațiilor d. a. dela orele 5 și jum.—11 noaptea.

Redactor responsabil: **Atanasie Halmăglau.**

a fi desprinse de tot de trunchiul lor, de unde atârneau în jos cu frunzele lor vestejite și pe jumătate uscate.

Într'un cuvânt, totul era frumos în situația aceasta de ruină a vegetației locale, și atât de frumos, încât nici natura, nici arta, operând izolat, nu ar putea produce nimic asemuitor pentru ochiul omului; nu poți avea privilegiu aceasta decât acolo unde ambele și-au dat mâna, unde natura, spre a întrece chiar munca omenească adesea cheltuită cu o risipă nebună, a venit să desăvârșească tabloul îngrămădind, cu răgaz, toată măreția, toate îndrăselile cizelării sale, ușurând masele greoaie, distrugând o regularitate stângace, rupând toate aceste mizerabile linii drepte cari descopereau geniala sarcie a planului, în sfârșit comunicând o minunată căldură la tot ce a fost conceput în răceala calculului.

După două ori trei cotituri noi, eroul nostru se găsea în sfârșit în fața casei, care îi păru și mai tristă, văzută mai deaproape. O vegetație de mușchi acoperia lemnul mâncat de cari a întregului grilaj și al porții celei mari. O sumedenie de clădiri, locuințele servitorilor, magazinele, pionițele, în stare vizibilă de completă vechime, umpleau curtea.

În apropierea acestor clădiri, la dreapta și la stânga, se vedeau porți deschizându-se în alte curți. Totul spunea, că odinioară s'a desfășurat viața bogată și largă în acest în loc în care acum totul era trist.

Nimic nu influența tabloul acesta de desna-

dejde; nici vre-o poartă deschizându-se, nici vre-un om ieșind do undeva, nici mișcare, nici griji, nici du-te vino, nici viață în casă. Singură poarta principală era deschisă și aceasta fiindcă un țaran intrase cu o teleagă a cărei povară era acoperită cu o rogojină și omul acesta părea a nu fi venit aici decât ca să galvanizeze o clipă acest uriaș mormânt: de obicei poarta aceasta era închisă ca a unei fortărețe în timp de război, ceiace proba un uriaș drug de fier la capătul căruia atârna un monstruos lăcat.

La piciorul uneia din clădiri ale curții apărură o ciudată figură certând pe țaranul care intrase conducând teleaga. Multă vreme Cicikof nu putu ghici la care sex aparține figura aceasta, de era a unei matroane de sat ori a vre-unui modărlan învechit în argăție.

Rochia pe care o purta era de o eroială cu totul nelămurită și nu avea de fel analogie cu halatul unei femei; pe cap ea avea o scufie așa cum poartă bunele bătrâne de sat atașate de multă vreme la serviciul stăpânului și neproșperând într'ânsul.

Glasul doar îi părea ceva cam prea gros pentru un gătley femeesc. „Oh! ce mai femeie!” — gândi el în sine și adăugă: „O femeie, nu! adevărat... Bada, ei, da, e o femeie!” — zise în sfârșit după ce exploră bine cu privirea pe ciudatul individ.

Figura aceasta eteroclită, la rândul ei, el privia tot atât de atent, și părea, că prezența unei persoane streine e pentru ea un fenomen extraor-

dinar, căci ea avea căutură curioasă de văzut, nu numai pentru Cicikof, dar pentru Selifan, și chiar pentru cai, pe cari îi inspectă, ca competentă, dela coadă și până la nări, cuprinzându-se aici și dinții.

Cicikof zărind niște chei atârând în cingătoare și auzind-o încercând pe țaran cu cele mai mari injurături, socoti în sfârșit că era o femeie în furie, și pe semne femeia de încredere a d-lui Pușkin.

— Hei, mămuca! — zise el, scoțându-și capul și umerii din brisică, — stăpânul tău e...

— Nu-i acasă — zise gospodina tăind vorba străinului; și un minut după aceea el adăugă:

— Ce poftiști?

— Am o afacere aici!

— Afacere! ei bine, intră, — îi zise gospodina întorcându-se și arătându-i niște spate pline de făină și o largă ruptură mai jos.

Eroul nostru coboră din Brisică și pătrunse într'o tindă spațioasă și întunecoasă în a cărei atmosferă de ghiță simțiai umezeala ca într'o veche pivniță boltită.

Din acest soi de vestibul aproape de necunoscut, el trecu într'o cameră la fel de întunecoasă, abia luminată de o rază de luminică, plâpândă și pălpândă, care scăpa printr'o spărtură largă în partea de jos a unei uși. Deschizând ușa aceasta, el se găsea în sfârșit la lumină, și fu foarte surprins de desordinea care stăpânea în această din urmă odă.

(Va urma.)

Un candid

află aplicare mo
scrisului.

Reflectanții
scrisului

Subscriberul
ani, căsătorit, an

și cea germană
afacerile comere

simplă, după și
4 ani un post de

de cărbuni din I

Mă oferez
vre-o întreprinde

la vre-un consu

din România.

Numai la
dorință pot depu

Doritorii să

Caut

pentru

și a celor două
de 6 ani) o fer

A se adre

M
A R

To
sec
tot
me
fir

Un candidat de avocat

afă aplicare momentană în cancelaria sub-
scrisului.

Reflectanții să se adreseze direct sub-
scrisului

Dr. Victor Gael
advocat (Gârbou)
Csákigorbó.

Anunț.

Subscrisul român gr. cat. în etate de 29
ani, căsătorit, am servit în armată timp de 6
ani ca manipulant, pe lângă limba română posed
și cea germană și maghiară, sunt vărsat în
afacerile comerciale precum și în contabilitate
simplă, dublă și americană. De prezent ocup de
4 ani un post de funcționar la consumul minelor
de cărbuni din Lupeni.

Mă oferesc ca funcționar la bancă, la
vre-o întreprindere comercială, sau ca conducător
la vre-un consum românesc din Ungaria sau și
din România.

Numai la un post sigur reflectez și la
dorință pot depune și cauțiune.

Doritorii să se adreseze direct subscrisului

Aurel Lichirie
funcționar la consum
Lupény (Hunyad m.)

Caut

pentru îngrijirea casei

și a celor două fete ale mele (una de 10, alta
de 6 ani) o femeie inteligentă, mai în etate.

A se adresa la

Adrian P. Deseanu,
protopresbiter în Vaskóh.

Un candidat de avocat

afă aplicare momentană la

Dr. Desideriu Fülepp,
advocat
Hunedoara—Vajdahunyad.

Dr. Silviu Pășcuțiu
și-a deschis
cancelarie advocațională

in Boroșineu (casa inginerului Burchard).

Se caută

un candidat de avocat

cu praxă ori fără praxă pe lângă condiții favo-
rabile. A se adresa Administrației „Românului”.

„LUNCANA”

Institut financiar, societate pe acții in Marghita.

Concurs.

Pentru ocuparea postului de contabil la
„Luncana”, institut financiar, societate pe acții
in Marghita (com. Bihor), se eserie concurs cu
terminul de 15 Aprilie n. a. e., pe lângă urmă-
toarele condiții:

1. Reflectanții au să dovedească, că sunt
absolvenți ai vr'unei școale comerciale și că au
praxă de bancă și purtare morală exemplară.
2. Salar pe întâiul an 1200 cor. și tan-
tiemă statutară.
3. După anul de probă cel ales, dacă va
corespunde, va fi definitivat.
4. Postul trebuie ocupat imediat după
alegere.

Marghita, la 15 Martie, 1912.

Directiunea.

Caut
un candidat de avocat

cu praxă și condițiuni favorabile

Dr. Aurel Nyilvan,
advocat, Șomcuta-mare.

Aviz!

Am onoare a aduce la cunoștința onor.
dame din loc și provincă că *mi-a sosit* pentru
sezonul de primăvară și vară

**totfelul de pălării pentru dame
din Paris și Viena.**

Primește transformări de pălării pentru
dame.

Pălării de doliu totdeauna am la dispoziție.

Roagă binevoitorul sprijin:

AMTMANN M.

BINETH

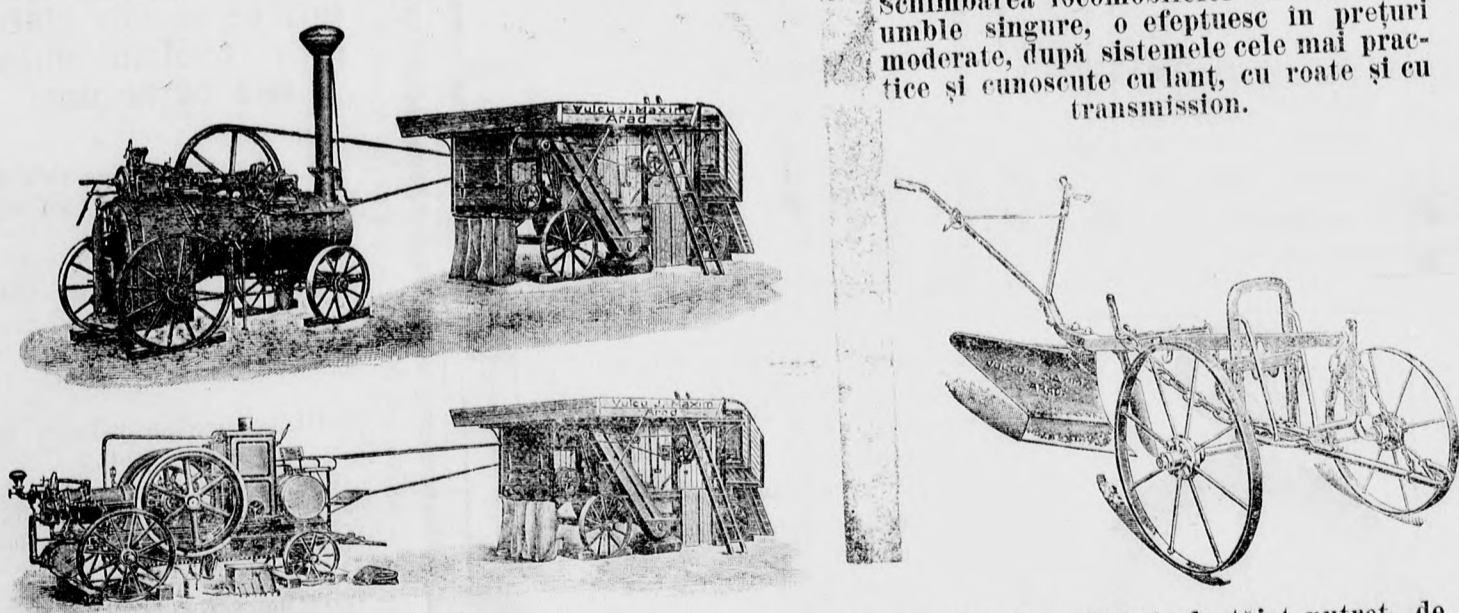
IGNACZ

ARAD, Szabadság-tér nr. 15.

Atrag atențiunea on. public
și recomand magazinul meu bogat
asortat cu tot felul de pielării din
patrie și străinătate. Comandele
din provincă se execută prompt și
conștiințios. Pregătesc părți supe-
rioare moderne pentru ghete.

Telefon nr. 828.

MAXIM I. VULCU fabricant de
mașini
ARAD, Strada Fábíán László n-rul 5—6. Telefon nr. 608.

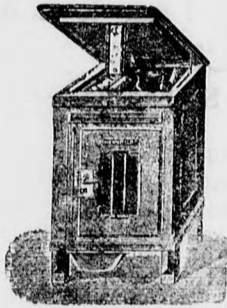

Schimbarea locomobilelor de treerat, să
umbl singure, o efeptuese in prețuri
moderate, după sistemele cele mai prac-
tice și emoscute cu lanț, cu roate și cu
transmission.

Totfelul de mașini pentru agricultori, precum: pluguri, grape, mașini de semănat, de tăiat nutreț, de
secerat, batoase complete de treerat cu aburi; Motor de oleiu brut sau cu benzină. Mai departe instalez
totfelul de mori cu abur, motoare sau mori de apă, joagăre sau ferestreu, țiglarie și alte stabilimente
mechance-tehnice după cele mai noi și mai moderne și bine recunoscute sisteme. A se adresa la
firma **MAXIM I. VULCU** Arad, strada Fábíán László, (lângă gara mare).
Se caută o mașină de 10 ori de 12 puteri de cal spre cumpărare.

Dulapuri de gheață sistem
IGNÁCZ HENNEFELD, brevete
Budapesta VI, strada Gróf Zichy Jenő nr. 5.
(Lângă Váci-körut).

Înăuntru sunt trase cu plăci artistice de piatră care nu se ruginesc, nu se oxidează și nu se murdăresc, astfel că chiar și din singurul motiv al curățeniei sunt cele mai recomandabile. Toate dulapurile de până acum sunt învelite în tinichea de ținc, care se ruginește, se oxidează și murdărește, fiind trebuință de o continuă reparație. La cele sistem Hennefeld este exclusiv reparația. Nu au cep pentru scurgerea apei, ci în josul dulapului un mic rezervor, unde se strânge apa. Partea unde se pune gheața se poate scoate ușor. Gheața în dulap este la loc uscat prin ceea ce se ajunge la economie de 60% de material.

Catalog ilustrat gratuit și franco.

Catalog ilustrat gratuit și franco.

KOHN JAKAB
VĂPSITOR ȘI ZUGRAV.
ARAD, STR. WEITZER-JÁNOS 17.

ANGAJEAZĂ ORICE LUCRARE DE SPECIALITATE. EXECUȚIE SOLIDĂ CU PREȚURI SCĂZUTE. LUCRĂRI PENTRU PROVINCIE SE EXECUTĂ PROMT ȘI ELEGANT.

Cele mai bune **oroloage**
Cele mai solide și **juvaerice**
cele mai moderne
atât pe **bani gata**, cât și în **rate** pe lângă **chezășie de 10 ani** cu prețuri ieftine, livrează cea mai bună prăvălie în această privință în întreaga Ungaria

Brauswetter János
orologier în Szeged.

Catalog cu 2000 chipuri, se trimite gratuit.

Notez, că numai aceia vor primi catalogul gratuit, cari îl cer cu provocare la ziarul „Românul” (ad. scriu că au cetit anunțul în „Românul”). Corespondențele se fac în limba maghiară, germană și franceză.

PRIMA FABRICĂ de MOBILĂ în VĂRȘET
LEONH. SCHULZ

PROPRIETAR:
Văduva **HUGO APFELBAUM**

GEL MAI MARE DEPOSIT DE MOBILĂ ÎN UNGARIA DE SUD.

CALITATE PRIMĂ! — PRODUCERI PROPRII PREȚURI MODERATE.

VĂRȘET STR. KUDRITZER
No. 11 și 16.

(TĂRGUL LEMNELOR). — ÎNTEMEIATĂ LA 1865.

FISCHER TESTVÉREK

fabrică de rolete, ingrădituri, site,
: : rolete de oțel și matrate : :
ARAD, József főherceg-ut nrul 18.
Fabrica: Kossuth-utca 45.

Recomandă în atenția on. public totfelul de lucruri de brânse, cari se află în magazinul firmei, cu prețuri ieftine.
Ingrădituri dela 30 fil. în sus metru □
Catalog la dorință gratuit.

Telefon 557.

GYAPJÁS LAJOS

măestru zidar diplomat
ARAD, str. Illés nr. 38.
(Casa proprie).

Primește ori-ce lucrări
: în brânșa aceasta. :

Face și execută planuri
de zidiri pe lângă prețurile cele mai moderate.

Licitație
concesionată
de autorități

Hoffmann

Sándor

ARAD, (Palatul teatrului).

Telefon nr. 10.

Vinde

în cantități mari și
pe prețuri foarte reduse articole de : :

calitate bună

Cu bani gata va avea
rara ocaziune a-și
procura orice pe prețuri ce se vor stabili prin învoială obiectele ce ar dori.

Săptămâna aceasta dan-
dele și cordele ce au mai rămas.

Vanzarea nu va ținea decât
scurt timp.

23 metri pânză 6—6.50, 7—7.50.

Calitate corespunzătoare ori
cărui scop.

Șifonuri Schroll de toate calitățile, albituri pentru masă, măsai și șervete cu prețuri scăzute.

Pardesiu pentru dame 7.50—9.50
fl. Se găsesse de toate culorile.

Pelerine pentru fete începând
dela 2.50 fl.

Rog priviti galantarele mele.

Jupoane de postav pentru femei 2.50 fl. Preț de reclame mai fine 3.50—4.75.

Ciorapi negri și suri pentru copii pe prețuri umitor de scăzute.

Lăptăria din Arad

aduce la cunoștința on. public, că excelentele cașuri de desert le vinde cu următoarele prețuri:

Imperial (cu semnătură de aur)	1 bucată	—32	fleri
" (cu semnătură vânăta)	1 "	—22	"
Romandour	—	—70	"
Cremă de smântână	—	—32	"
Alföld-gyöngye	—	—24	"
Piccolo	—	—16	"
Desert pentru gustare de dimineață	1 b.	—16	"

Considerând, că în postul mare consumația e foarte mare, on. public își poate procura cașuri fine și proaspete cu prețuri moderate.

Zilnic iaurt proaspăt, care nutrește, inviorează și vindecă.

Locurile noastre de vânzare: strada Carolina nr. 7. Strada Forray (în palatul Nadasdy). — Str. Széchenyi („Millenium“).

Comandele cu poșta conștiințios și punctual.

Premiat cu medalia de aur.

Fondat: 1867.

EMERICH BOKODY și FIUL

Atelier de colorat și fabrică de curățire pe cale chimică
SIBIU—NAGYSZEBEN strada Sag nr. 32.

Recomandă colorarea și curățirea pe cale chimică a garderobelor de dame și bărbați, perdelelor, lucrurilor brodate și de mână etc. în bucate gata sau desfăcute deolaltă, pe lângă o executare conștiințioasă și recunoscută de solidă.

Am introdus: desinfectarea și curățirea penelor, la caz de urgență în timp de 12 ore.

Haine de doliu se execută cât se poate de repede.

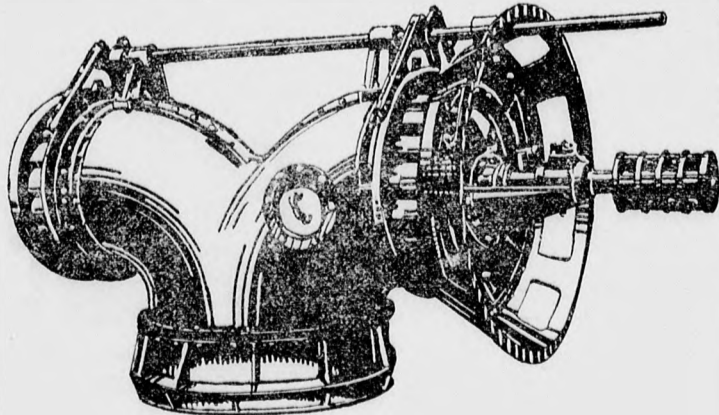
FRĂȚII SCHIEL

fabrică de mașini, stabilimente pentru
edificare de mori, turnătorie de fer în

BRAȘOV.

Cea mai mare fabrică de mașini din Ardeal.

Efectuește stabilimente de turbine, motoare și locomobile de ulei brut, „Corona“, mori mănate cu motoare și apă, stabilimente electrice, stabilimente de transmisiune, mașini de scărmanat și de tors lână.

FRANCIS-TURBINE

în cea mai bună și aprobată executare și cu efect cel mai mare și avantajos.

Nouă prăvălie de pălării moderne pentru dame în Arad

Am onoare a aduce la cunoștința bunăvoitoare a m. st. doamne din loc și provincie, că mi-am deschis în edificiul „Crucea Albă“ din Arad str. Deák Ferencz

prăvălie de pălării moderne pentru dame

cu cele mai noi reviste pentru pălării moderne de dame. În urma experienței făcute în patrie cât și în străinătate mă aflu în plăcuta poziție, de a putea oferi mult stim. cumpărători în orice timp cele mai elegante pălării și pe lângă prețurile cele mai moderate.

Pălării de doliu atât gata cât și la comandă se pun îndată la dispoziție. : : Rugându-mă pentru binevoitorul sprijin.

Cu toată stima: **ADÉL LOVASY.**

Să sprijinim industria locală!

Cel mai mare depozit de pălării din Făgăraș și împrejurime a lui

IOAN WELTHER MAESTRU de pălării FĂGĂRAȘ, piața Ferencz József-tér 17.

Recomandă în atențiunea m. st. public din loc și împrejurime depozitul său foarte bogat în pălării, de cea mai

bună calitate pentru femei, bărbați și copii, precum și pălăriile de model pentru femei după cea mai nouă modă din Paris, Viena și Budapesta, și săpici de sport pentru copii, pălării de sport dela 1 cor. 40 fl. în sus. Are în depozit străcurătoare de vin și rachiu. Căleatul cilindrelor se execută la moment. Primesc curățirea și văpsirea pălăriilor pe lângă prețurile cele mai favorabile.

Preluare de prăvălie!

Avem onoare a aduce la cunoștința on. public cumpărător că

prăvălia de coloniale

alui Karácsonyi János din strada Erzsébet-körut nr. 5 am preluat-o și referindu-mă la cunoștințele noastre câștigate atât în loc cât și în capitală ne aflăm apti de a satisface toate cerințele on. public.

Totdeauna ținem în prăvălie totfelul de coloniale și delicatose ca, cașuri mizeluri, excelente vinuri de podgorii, șampanie din Franța și patrie și liquiruri franceze, precum și totfelul de sămânțe pentru zarzavaturi și legume.

La comande cu cea mai mare bunăvoință le expedăm acasă.

Cere binevoitorul sprijin

VASILE ȘIRIAN
și soțul

Să sprijinim pe români!

THE VERA

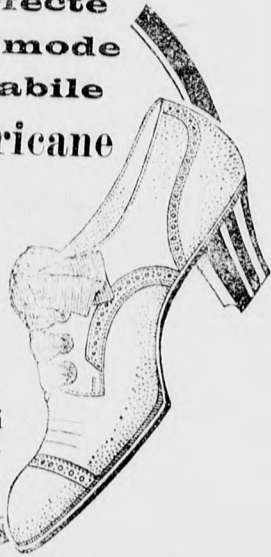
American Shoe
Cele mai perfecte
Cele mai comode
și mai durabile
ghete americane

Gesellschaft geschulzt

Made by
Rice & Hutchins
 Boston, Mass. U.S.A.

din timpul
 modern pen-
 tru dame,
 domni și
 copii se află
 numai în
 asortimentul
 prăvăliei de
 ghetă, pălării și articlii
 de modă pentru băr-
 bați alui

BUCHSBAUM és T-sa

ARAD. Telefon 442.

Cereți prospect!

Nr. telefonului 604.

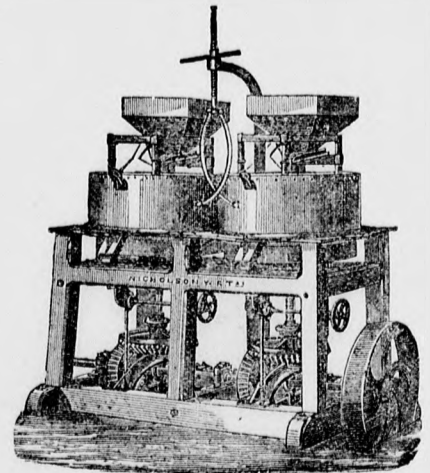
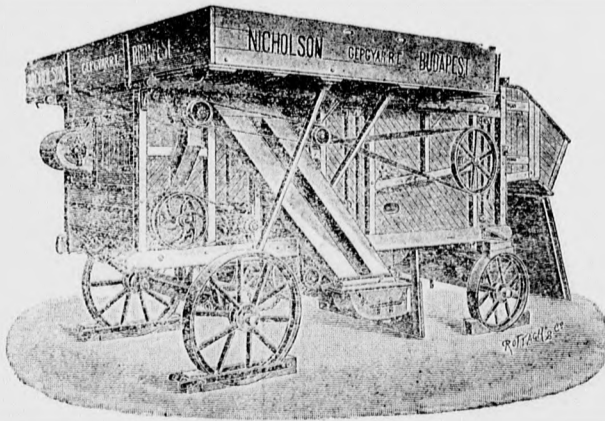
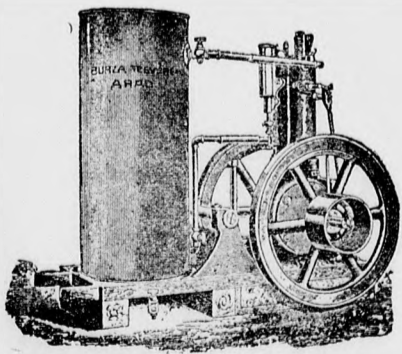
FRĂȚII BURZA

Cea mai mare firmă ro-
 mânească din Ungaria.

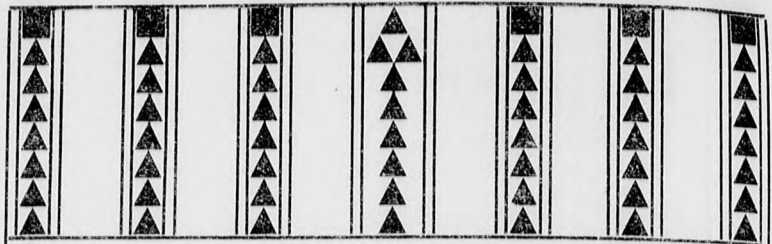
Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole** aranjăm **mori cu motoare, mașini de trierat** cu aburi, mașini de trierat cu motor, și tot felul de **motoare** cu benzină cu oleiu brut și cu sugătoare cu gaz prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, eventual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.
„Catalog trimitem gratuit“.

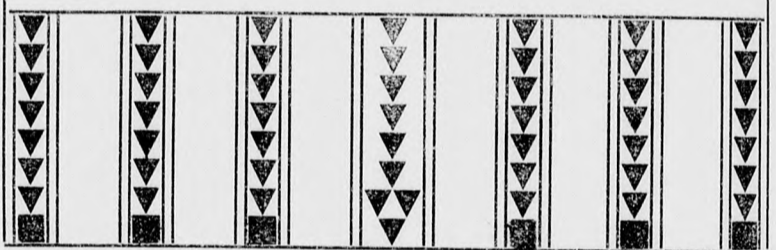

La tipografia „CONCORDIA“ din Arad, strada
 Zrinyi nr. 11a se află de vânzare frumosul ro-
 man, scris de marele filo-român BJÖRNSTJERNE
 : : : BJÖRNSSON : : :

„MARY“

Traducere liberă de HOREA PETRA-PETRESCU.

Prețul unui exemplar 1 cor. + 10 fileri porto.
 La comanda de 10 exemplare se expediază
 franco. :: Pentru România și străinătate
 1'20 Lei + 20 bani porto.

Nr. telefonului 604.

Pregătește

în ori-ce
 uscat și
 mește or
 compl. p

FURNI

W

PRIMUL

maș

precum

Tine în

65-110

mașini

se capătă

cărămizi

ce ap

și slă

artico

pentru

și tot

mobil

prom

Pregătește: butoaie, vane

în ori-ce mărime; din lemn de stejar uscat și alb, pe lângă garanță. — Primește ori-ce comandă mare, aranjament compl. pentru pivnițe, cu preț convenabil.

MARE DEPOZIT!
FURNISORUL CURȚII REGALE ROMÂNE
WESZELY BÉLA
PRIMUL FABRICANT DE BUTOAI, E,
→ LIPOVA. ←

Szántó Jenő,
mehanic în Dés.

Recomandă fabricatele cele mai bune de

mașini de cusut,
mașini de scris,
gramamafoane
și biciclete

precum și atelierul său pentru reparații. Tine în depozit biciclete nouă și uzate dela 65 — 110 fl., precum și diferite piese pentru mașini de cusut, biciclete, gramamafoane și

mașini de scris pe lângă prețuri ieftine.

CĂRAMIZI

se capătă la subscrierul din fabrica lui de cărămizi de lângă apropierea gării.

KIRLE ANTAL,
Arad, Florián-u. 6. b.

Dacă stropești cu „FORHIN”

I - ai mai puțină bătaie de cap,

II - a lucru mai puțin,

III - a cheltuială mai puțină!

deoarece „FORHIN”-ul este MICTURA DE BORDÓ adesea îmbunătățită. Se lipește ușor chiar și de frunzele umede. La ori-ce brumă poți se stropești, nelăsând nici un fel de sediment (drojdie).

Mulțime de scrisori de mulțumită și recunoștință.

Pregătim invenția drului Aschenbrandt de Rézkénpor și Bordópor. Cere prospect gratuit și franco dela fabrica

„FORHIN” BUDAPEST, VI., VACZI-ÚT 93.

BICICLETE

de renume mondial:

THE CHAMPION și PREMIER

cu osie campanilă,

roată automată (cu frină liberă) se vând pe lângă garanță de 3 și 5 ani cu prețul original a fabricii, fără nici o ridicare de preț, în rate lunare de 12 și 15 cor precum și părți alcătuitoare pentru biciclete, ca gumă interioară și exterioară prima calitate, sonerie, lampe, pedale, lanțuri, roată automată, conus. — În urma circulației mare unde în toată Auto-Ungaria trimite și în provincii cu preț foarte redus. — La cumpărări mari se dă rabat mare.

Láng Jakab és fia

mare comerciant de biciclete și părți alcătuitoare
Budapest, VIII., József-körut 41.

Filiale: Boross-tér 4 și în Buda, II, Margit-körut 6. Catalogul de lux cu 1000 de chipuri se trimite gratuit.

Premiat la a. 1902 din partea expoziției industriale din Becicherecul-mare.

BERBERSZKI MIKLÓS

păpușar,
— Nagybecskerek. —

Liferează în țară și străinătate păpuși de piele, păslă, mătase și catifea, pentru bărbați, dame și copii cu prețurile cele mai ieftine. Serviciu prompt. — Catalog trimis gratuit. — Revizătorilor li-se dă rabat.

ARAD, WEITZER-U. 13.

D-na SZALKAI ÁRMIN

lucrează în timpul cel mai scurt în atelierul său de **BRODĂRII ȘI ALBITURI**, trusouri complete pentru femei, bărbați și copii, lucrate artistic și cu gust. — Brodării albe și colorate, lucrări cu aur, alb-turi, batiste, servete, millienuri, perini pentru divan, se află gata și se vând cu preț ieftin, — se află și nelucrate. Domnișoare se primesc spre instruire.

Szighety Sándor

atelier de cuțite și tocilărie artistică
Budapesta, VII., Strada Akácza No 64.
Colțul Străzii Király.

Se recomandă pentru ascuțirea și repararea de foarfeci, cuțite, brice și tesacuri de bucătărie în condiții ireproșabile și pr. conv.

Mare depozit de unelte și utensilii pentru barbieri, ca foarfeci, brice și curele de ascuțit etc. precum și cuțite de buzunar ș. a.

Pentru barbieri se ascut două briciuri gratuit dacă trimit 12 deodată.

Comandele se execută prompt și conștiințios.

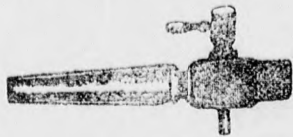
LÉVAY GYÖRGY

STRUNGAR

SZEGED, Püspök-tér 4.

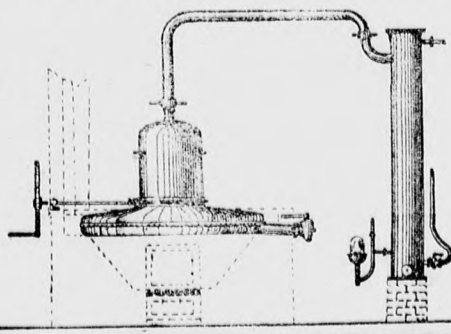
Primește spre efeptuire și reparare toffelul de lucruri ce aparțin acestei branșe, precum: popice și bile, dopuri și slăvini (pipe) pentru buți gherghefuri p. lucru de mână, articole p. fumători, camășuri, spițuri etc.; bile și dacuri pentru biliard; domino, șah și toffelul de decorații, la mobile, etc., cuire ș. a.

Comandele se efeptuesc prompt și conștiințios.

Arányi Adolf, fabrică de obiecte de aramă
Ujpest Lörincz-u. 7. (în casa proprie.)

Fabrică și liferează, în cea mai excelente execuție: CAZANE de fier

rachie, precum și garnituri complete pentru fabrici chimice, fabrici de bere, alcool și rachie, mai departe vane de scaldat, — sobe pentru camere de baie, cazane și căldări cu vatră și în fine țevi de aramă roșie cu prețurile cele mai ieftine. Catalog trimis gratuit.

Ligeti Sándor,

colorator de geamuri, atelier industrial pentru mozaicuri de sticlă și rame de aramă.

Budapest, IV. Papuevelde-utca 8. sz.

Lucrează artistic geamuri de biserică colorate, mozaicuri de sticlă și rame de aramă dela cele mai simple până la cele mai complicate, cu prețuri moderate. — Geamurile aproape tuturor bisericilor gr. cat. sunt lucrate în atelierul meu, între cari și ferestrele bisericii noi zidite din Szász-Ujfalu (lângă Aiud) toate sunt lucrate în atelierul meu propriu.

Cum să ne apărăm contra durerilor de stomac ? !

Contra durerilor de stomac, foarte lăfite în timpul mai nou între omene, trebuie să ne apărăm dela început, folosind spre acest scop

Nectarul Dr. Engel

căei, un stomac sănătos și o bună mistuire, formează fundamentul unui corp sănătos. Cine dar vrea să-și mențină sănătatea până la adânci bătrânețe, se întrebuințeze

Nectarul Dr. Engel

renunțat în urma succeselor de până acum !

Acest nectar compus din diferite sucuri aromate și vin, exercită în urma compoziției sale o influență binefăcătoare asupra mistuirii, e asemenea unui licheur de stomac, ori vin de stomac și nu are absolut nici o urmă de stricăcioasă. Sănătoși și bolnavi pot așadar lua Nectar fără a-și strica sănătatea. Nectarul ajută cu o întrebuințare rațională la mistuire și la formarea sucurilor

Astfel se impune tuturor, ce volesc să aibă stomac sănătos, întrebuințarea

Nectarului Dr. Engel

„Nectarul este un excelent mijloc întâmpinarea catarului, sgricriilor durerilor de stomac, a mistuirii anevoioase, și a greței. Se mai întrebuințează contra contipației, a colice și a palpației de inimă. Aduce somn și apetit, fiind bun contra insomniei, indispoziției durerilor de cap și acceselor nervoase. Folosit în cercuri mai largi s'a constatat că aduce veselie și poftă de viață.

NECTARUL se poate cumpăra în sticle de 3 și 4 coroane în farmaciile din Arad, Ujarad Ologovác, Györök, Ménes, Pauls, Lippa, H-degku, Vinga, Székesut, Pécska, Tornyá, Világos, Egres, Nádas, Berzova, Orczifalva, Merczifalva, Sándorháza, Bogar s, Szerb-Sz.-Péter, Perjamos, Szemlaá, Szárafalva Nagylak, Palota, Alberti, Mezőhegyes, Batonya, Marozib, Dombegyháza, Kurtics, Új Szent-Anna, Pankota, Silingyia, Taucz, Szatúnaa, Baja, Kaprucza, Bresztovác, Rékás, Oyarmata, Bruckenau, Zsadány, Szent-András, Kis becskerek, Mehala, Temesvár.

Păziți-vă de imitații!

Cereții expres „Nectar Dr. Engel”.

Nectarul meu nu e ceva miraculos. Are următoarea compoziție: Samos 200-0, Esența de vin 150-0, Sirop de micură 100-0, Vin roșu 100-0, Sirop de cireșe 100-0, Sirop de tragi 20-0, Aromă de Veremít 30-0, Anis etc... á 100. Aceste se mestecă.

Prețuri moderate.

EUGEN LIEBLICH

fotograf

Sibiu—Nagyszeben, str. Elisabeta Nr. 56 (casa proprie).

Execută toffelul de icoane artistice.

Plantinatipie, icoane simple, mici și până la mărime naturală. Picturi renumite în oleu în toată mărimea, după orice fotografie mică. Fotografierea, copiilor executată modern, fotografiere în grup și familie, se știe că atelierul acesta în privința mărimii este primul. Atelierul în timp de iarnă este încălzit, se poate fotografia chiar și pe timp ploios.

Cu deslușiri servesc.

NUMAI ÎN SALONUL DE MODE

GEORGE RUMMEL

SIBIU, HONTERUSGASSE Nr. 5.

se execută costumele cele mai bune și strict englezești, precum și alte haine. Pune la dispoziția stim. dame cele mai nouă și clasice jurnale. Ori-ce comandă se execută în 8—10 zile. — La damele din provincie iau probe în 6 ore de două ori. Haine de doliu le execut în 12 ore. — Convingerea e siguranța cea mai bună! — Rugând sprijin

Cu stimă :

GEORGE RUMMEL

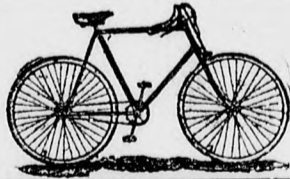

Cele mai bune fabricații de

PUȘTI de VÂNAI

puști flobert, revolvere și piștoale Bulldog, pecum și toffelul de gloanțe și praf de pușcă, cu prețuri ieftine.

Cele mai excelente fabricații de MAȘINI DE CUSUT pentru familii și industrie.

BICICLETE

să căpătă cu prețurile cele mai ieftine și pe lângă plătiri convenabile în rate.

Mândria oricărei gospodine este pâinea bună și frumoasă! în locul dospirii îndelungate și frământării oboșitoare, este de recomandat mașina „IDEAL” pentru dospirea și frământarea pâinei, premiata în mai multe rânduri, la expoziția de lucruri casnice din Timișoara 1908 distins cu »Medalie de aur« și »Diplomă«.

Toate aceste se pot comanda dela

KALENDA JÁNOS

Nagyvárad, Piața Szent László-tér.